

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

_____

« ____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Фінансовий менеджмент використання основних засобів
сільськогосподарського підприємства**

**Виконав: здобувач вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Черниш О.А.**

Керівник: проф. Халатур С.М.

Дніпро – 2021

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри _____ Світлана ХАЛАТУР

« » _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу здобувача вищої освіти

Черниша Олександра Андрійовича

1. Тема дипломної роботи «Фінансовий менеджмент використання основних засобів сільськогосподарського підприємства»

2. Керівник роботи Халатур Світлана Миколаївна, д.е.н., професор
затверджені наказом ДДАЕУ від «08» жовтня 2021 р. № 3181

3. Строк подання здобувачем роботи «13» грудня 2021 р.

4. Вихідні дані до роботи Баланс, Звіт про фінансові результати (прибутки і збитки), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Закони України, інші нормативні інструктивні матеріали, праці видатних вчених, статистична та бухгалтерська звітність підприємства, Примітки до річної фінансової звітності, нормативна та фінансово-економічна література.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити). 1. Теоретико-методичні основи формування та використання основних засобів підприємства. 2. Оцінка стану та ефективності фінансового менеджменту використання основних засобів підприємства. 3. Напрямки підвищення ефективності фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства в умовах ринку. Висновки і пропозиції.

6. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

Класифікація основних засобів за галузевою приналежністю, етапи реалізації фінансового менеджменту основних засобів, характеристика та взаємозв'язки всередині системи активізації фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства, структура товарної продукції СТОВ «Дніпро-Н» у 2020 році, структура

динаміка чистого доходу та чистого прибутку СТОВ «Дніпро-Н» протягом 2016-2020 років, система фондівддачі сільськогосподарського підприємства СТОВ «Дніпро-Н», система управління використанням та оновленням основних засобів СТОВ «Дніпро-Н», схема господарського механізму сільськогосподарських підприємств, шляхи відтворення основних засобів за допомогою інтенсивних та екстенсивних факторів сільськогосподарського підприємства, вплив сукупності факторів на кінцевий результат роботи підприємства, структурно-логічна модель фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства, процес ефективного управління основними засобами в сільськогосподарському підприємстві.

7. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завданнявидав	Завданняприйняв

8. Дата видачі завдання «12»травня2021р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретико-методичні основи формування та використання основних засобів підприємства.	29.03.21 р.	виконано
2.	Оцінка стану та ефективності фінансового менеджменту використання основних засобів підприємства.	22.10.21 р.	виконано
3.	Напрямки підвищення ефективності фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства в умовах ринку.	15.11.21 р.	виконано
4.	Формування висновків та пропозицій	01.12.21 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Олександр ЧЕРНИШ

Керівник роботи _____
(підпис)

Світлана ХАЛАТУР

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1.	10
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Сутність та роль управління основними засобами та їх відтворення	10
1.2. Теоретичні аспекти управління основними засобами підприємства	16
1.3 Сучасні підходи до визначення факторів впливу на управління основними засобами сільськогосподарських підприємств	23
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	40
2.1. Організаційно-економічна характеристика СТОВ «Дніпро-Н»	32
2.2. Аналіз фінансового стану сільськогосподарського підприємства	39
2.3. Оцінка ступеня забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання	45
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ	54
3.1. Вдосконалення управління основними засобами сільськогосподарського підприємства	54
3.2. Побудова моделі управління основними засобами на сільськогосподарському підприємстві	62
3.3 Удосконалення фінансового менеджменту основних засобів	68

сільськогосподарського підприємства	
Висновки до розділу 3	74
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	89

РЕФЕРАТ

Тема: Фінансовий менеджмент використання основних засобів сільськогосподарського підприємства

Магістерська робота: 91 ст., 12 рис., 17 табл., 2 додатки, 77 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процеси формування, використання та відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства.

Метою роботи є формування теоретико-методичних підходів і науково-прикладних напрямів вивчення фінансового менеджменту основних засобів та визначенні шляхів підвищення ефективності їхнього використання на сільськогосподарському підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні рекомендації стосовно розробки шляхів підвищення ефективності фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства.

В ході виконання дипломної роботи магістра комплексно досліджено фінансовий менеджмент використання основних засобів сільськогосподарського підприємства.

АНОТАЦІЯ

ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ПРИБУТКОВІСТЬ, РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ,
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

АННОТАЦИЯ

ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА, ПРИБЫЛЬНОСТЬ, РЕЗУЛЬТАТЫ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ

SUMMARY

FIXED ASSETS, PROFITABILITY, RESULTS OF ACTIVITY,
AGRICULTURAL ENTERPRISE

ВСТУП

Актуальність теми роботи полягає в тому, що основні засоби відіграють дуже важливу роль у досягненні цілей фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Якщо основні засоби простоюють і не використовуються належним чином, це впливає на довгострокову стійкість підприємства, що може вплинути на ліквідність, платоспроможність і прибутковість фінансово-господарської діяльності. Неefективний фінансовий менеджмент основних засобів призводить до величезних фінансових витрат. Тому є потреба в підприємства в оцінці ефективності фінансового менеджменту основних засобів. Підбір різних основних засобів, необхідних для створення потрібних виробничих потужностей і прийняття рішень щодо визначення рівня питомої ваги основних засобів в структурі активів є важливим рішенням, яке підприємство приймає для безперервного здійснення фінансово-господарської діяльності. Рішення, що стосуються фінансового менеджменту основних засобів включають використання великої суми коштів на тривалий період часу і, як правило, мають незворотний характер, впливаючи на довгострокову прибутковість бізнесу. Таким чином, управління основними засобами має життєво важливе значення для будь-якого підприємства.

Основні дослідження теоретико-методологічних основ дослідження основних засобів сільськогосподарських підприємств сконцентровано в теоретичному доробку видатних представників економічної думки, таких як: Городянська Л.В., Дідур Г.І., Климова О.С., Олійник Є.В., Павлова Г.Є., Приходько І.П., Радева О.Г., Россоха В.В., Тиха О.А., Сірик М.В., Яковишина Н.А., Яковенко К.А., Яременко Л.М. та інші. Вони збагатили економічну науку глибокими конструктивними ідеями, які стали підвалинами якісних позитивних змін забезпечення основними засобами сільськогосподарських підприємств. Під впливом їхніх концептуальних положень істотно змінилися наукові уявлення про складові системи

фінансового забезпечення оновлення основних засобів, галузеві особливості основних засобів сільськогосподарських підприємств. На сучасному етапі недостатньою є розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення фінансового менеджменту основних засобів для забезпечення відтворення ресурсів.

Це зумовлює необхідність теоретичного опрацювання якісно нових тематично конкретизованих орієнтирів до підвищення ефективності фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарських підприємств і розробки векторів практичної реалізації рекомендацій щодо розвитку й активізації ролі різних інструментів у відтворювальних процесах сільськогосподарських підприємств.

Мета роботи полягає у формуванні теоретико-методичних підходів і науково-прикладних напрямів вивчення фінансового менеджменту основних засобів та визначенні шляхів підвищення ефективності їхнього використання на сільськогосподарському підприємстві.

Завданнями роботи є:

- вивчення сутності та ролі управління основними засобами та їх відтворення;
- розгляд теоретичних аспектів управління основними засобами підприємства;
- обґрунтування сучасних підходів до визначення факторів впливу на управління основними засобами сільськогосподарських підприємств;
- аналіз організаційно-економічної характеристики СТОВ «Дніпро-Н»;
- оцінка ступеня забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання;
- обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання основних засобів сільськогосподарського підприємства;
- побудова моделі управління основними засобами на сільськогосподарському підприємстві;
- удосконалення системи управління основними засобами

сільськогосподарського підприємства.

Об'єктом дослідження є процес фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи розробки напрямків підвищення ефективності фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства.

Ефективна методологія дослідження забезпечує дійсні та надійні результати, які відповідають цілям і завданням роботи. В дипломній роботі були використані популярні методи аналізу даних у кількісних дослідженнях, які включають: статистичні методи (кореляція, регресія, моделювання структурних рівнянь), індуктивний та дедуктивний метод, методи системного підходу для отримання точних даних, метод економіко-математичного моделювання, порівняння та логічного узагальнення, графічний метод. Це створює шлях для розгляду нових питань. Існуючі дані допомагають створити більше можливостей для дослідження. Точність є одним із найважливіших аспектів дослідження. Інформація повинна бути точною та правильною.

Інформаційною базою дослідження є закони України та нормативно-розпорядчі документи, офіційні статистичні та аналітичні матеріали, первинна документація, річна бухгалтерська й оперативна звітність сільськогосподарського підприємства СТОВ «Дніпро-Н», праці провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, матеріали науково-практичних конференцій та інтернет-видань, матеріали власних досліджень, результати власної практичної роботи та авторських спостережень. Економічні розрахунки виконані із застосуванням сучасних методик і комп'ютерних технологій обробки статистичних матеріалів.

Практичне значення результатів дипломної роботи полягає в обґрунтуванні напрямків удосконалення фінансового менеджменту основних

засобів сільськогосподарського підприємства та виявлення факторів, які суттєво впливають на прибутковість діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та роль управління основними засобами та їх відтворення

Ефективність використання основних засобів залежить від організації своєчасного отримання достовірної та достатньо повної фінансової інформації. У зв'язку з цим зростає роль і значення фінансового менеджменту як однієї з найважливіших управлінських функцій. Одним із суттєвих елементів удосконалення фінансового менеджменту використання основних засобів є їх визначення та класифікація. Необхідно дослідити сутність категорії «основні засоби» та підходи до їх класифікації з метою покращення управління ними, проведення якісного управлінського аналізу та фінансового менеджменту.

Управління основними засобами – це процес, який спрямований на відстеження основних засобів для цілей фінансово-господарської діяльності, профілактики та запобігання крадіжкам. Сільськогосподарські підприємства стикаються зі значними труднощами щодо відстеження розташування, кількості, стану, утримання та стану амортизації своїх основних засобів. Управління основними засобами є важливим завданням ти кожного підприємства, незалежно від розміру.

Для визначення ролі основних засобів у фінансово-господарській діяльності сільськогосподарського підприємства, необхідно зазначити, що основні засоби важливі, оскільки вони можуть допомогти: отримувати дохід, підвищити вартість бізнесу, допомогти веденню бізнесу. Існує можливість продавати або передавати активи, використовувати їх, щоб зменшити податкові рахунки та підвищити ефективність бізнесу. Розуміння важливості основних засобів може допомогти сільськогосподарському підприємству

досягти потенційної економії. У деяких випадках лізинг активів, таких як техніка, автомобілі або меблі, може бути дешевшим, ніж їх пряма купівля.

Майже для всіх керівників сільськогосподарських підприємств не лише прибуток оцінює вартість підприємства. При розрахунках часто враховується одна з основ фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства, а саме основні засоби. Керівник підприємства повинен знати реальну вартість активів бізнесу; фінансовий облік підприємства є неповним без визначеної вартості основних засобів на підприємстві, оскільки він не дасть реальної картини фінансово-господарської діяльності.

Для детального розкриття сутності та ролі основних засобів у фінансово-господарській діяльності підприємства необхідно розглянути визначення, запропоновані різними науковцями.

Основні засоби можна визначити як довгострокову матеріальну частину майна чи обладнання, якими володіє підприємство та використовує їх для отримання доходу. Передбачається, що основні засоби не можна буде спожити або перетворити на дохід протягом року. Активи та основні засоби не можуть бути визначені по-різному, оскільки вони багато в чому схожі, але їх можна розрізняти за тим, як вони використовуються та як вони призводять до прибутку [6, 8, 43, 59].

Активи - це речі та ресурси будь-якого підприємства, яке відповідає за фінансово-господарську діяльність. Деякі з прикладів активів - це грошові кошти, дебіторська заборгованість, інвентар, земля, будівлі, обладнання, торгові марки тощо. Тоді як основні засоби – це довгострокові та матеріальні активи, які використовуються в бізнесі. Крім того, основні засоби можуть амортизуватися протягом терміну їх використання [1, 9, 10, 12].

Будь-який основний засіб купується або створюється для виробництва, постачання продукції та супутніх послуг; разом із договором оренди третій стороні або для використання на самому підприємстві. Ці активи називаються «фіксованими» з тієї причини, що жоден з цих активів не буде використано або продано протягом звітного року. Коли підприємство

відчужує або купує будь-які основні засоби, це записується у звіті про рух грошових коштів. Будь-яка купівля або продаж основних засобів являє собою грошовий потік підприємства з точки зору відтоку та надходження грошових коштів відповідно. Якщо актив піддається будь-якому знеціненню, його вартість впаде нижче його балансової вартості. Це відбивається на балансі, оскільки його облікова вартість буде скоригована у бік зменшення (щоб відобразити цю завищену вартість у порівнянні з ринковою вартістю) [15, 16, 18, 21].

Щоразу, коли основний засіб досягає кінця терміну його корисного використання, він вибуває утилізований шляхом його продажу за невідкладну суму (це оціночна вартість будь-якого основного засобу у разі його поломки або продажу частинами). У деяких випадках основний засіб після терміну його корисного використання стає застарілим, і він може більше не приносити гроші на ринку, отже, він потім вибуває без будь-яких отриманих платежів натомість. Зрештою, будь-який основний засіб буде відмічено на балансі або він корисний, або вибутий з підприємства.

Зінченко, О.В. та Федірко[24] визначають основний засіб як довгостроковий актив, який, як правило, є матеріальним. Нефізичні об'єкти, такі як торгові марки, також є довгостроковими, але класифікуються на балансі по-різному [24]. Довгостроковий актив зберігається довше, ніж звітний період. Коли підприємства володіють основними засобами, вони мають намір утримувати їх довше року та використовувати відповідно до стратегічного плану. Вартість основного засобу капіталізується і не списується на витрати. Це означає, що вартість записується як актив на рахунку балансу, а не на рахунку витрат. Щорічна звітність щодо основних засобів є стандартною процедурою для інформування зацікавлених сторін про фінансовий стан підприємства. На балансі основні засоби відображаються за первісною вартістю, також відображається залишкова вартість та знос. Більшість основних засобів з часом зношуються. На рис. 1.1 запропонована класифікація основних засобів за галузевою приналежністю.

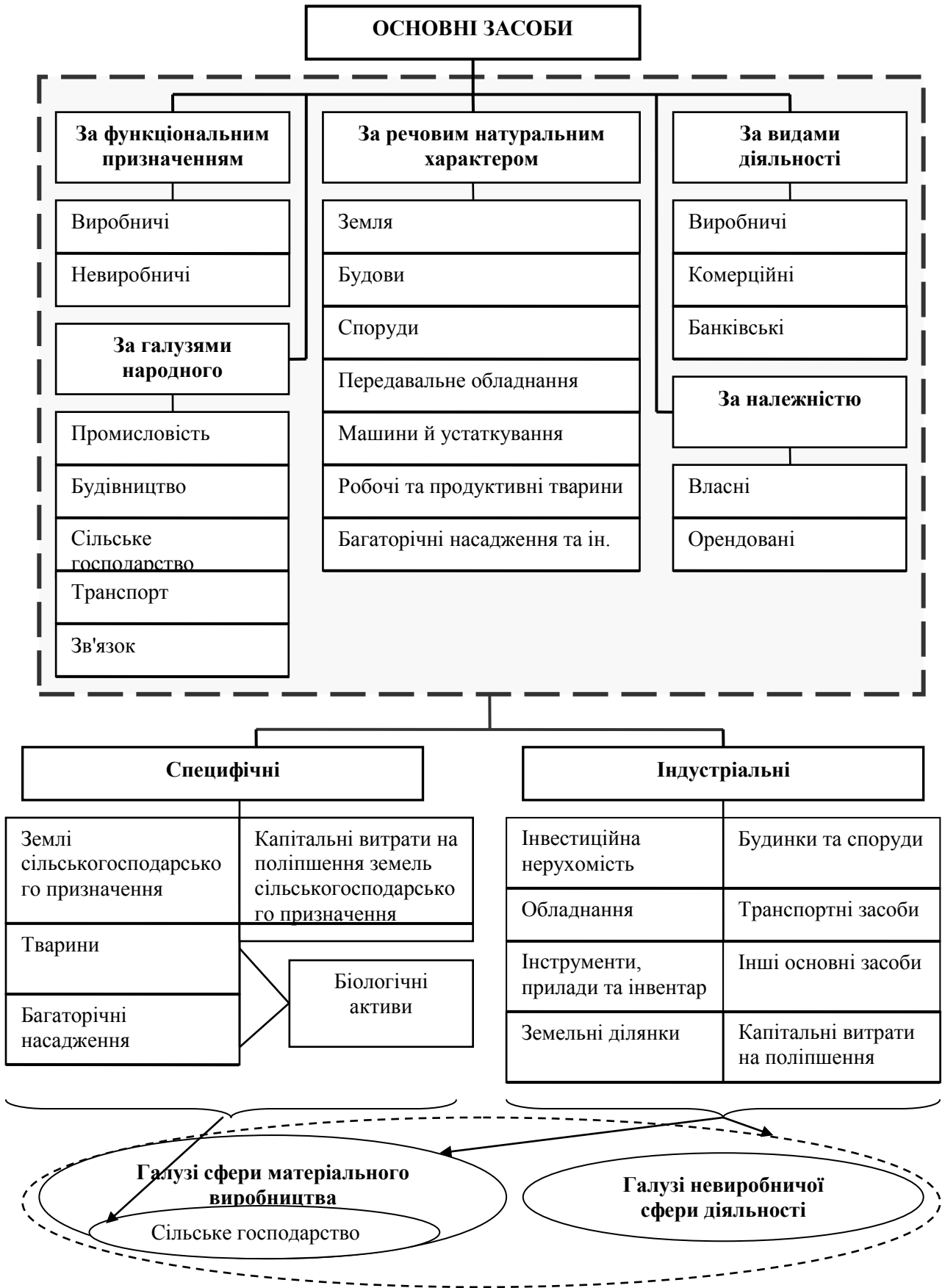

Рис. 1.1 Класифікація основних засобів за галузевою приналежністю

Коваленко, О.В. та Громова, І.В. [27] визначають основні засоби як необоротні матеріальні активи, що належать підприємству та використовуються в його діяльності для отримання доходу. Таким чином, вони мають більший термін корисного використання, ніж поточні активи, і не очікується, що вони будуть спожиті або перетворені в готівку протягом року. Також ці активи відрізняються від товарно-матеріальних цінностей, оскільки останні купуються з метою перепродажу, а перші купуються для операційних цілей [27].

Придбання основних засобів здійснюється з метою виробництва або постачання товарів чи послуг, здачі в лізинг третім особам або для використання на підприємстві. Ці активи не будуть використані або продані в звітному році. Таким чином, основні засоби мають фізичну форму і знаходяться на балансі в розділі «Необоротні активи».

Костюнік, О.В. та Наконечна, А.А. [31] визначають основні засоби як будь-які активи, які не можна легко конвертувати в готівку. Зазвичай це матеріальні фізичні речі, які мають економічний термін служби більше року. До них належать будівлі, транспортні засоби, меблі, офісне обладнання та інші [31]. Основні засоби не включають нематеріальні активи, такі як роялті та назви брендів.

Основні засоби становлять частину матеріальних активів підприємства і відрізняються залежно від типу бізнесу або галузі [46].

Основні засоби відносяться до необоротних активів, утримуваних для використання у виробництві або постачанні товарів або послуг, здачі в оренду іншим особам або для адміністративних цілей та використовуються суб'єктом господарювання з обліковим періодом більше одного року. Якщо передбачається, що вони будуть використовуватися менше одного року, то вони не повинні розглядати основні засоби [57].

Мішура В.Б. та Спіцин А.Є. [36] визначає основні засоби як матеріальні необоротні активи підприємства, які використовуються в його господарській діяльності, проте не можуть бути використані, спожиті чи продані в

поточному звітному році. Основні засоби підприємства відображаються в розділі необоротних активів балансу в розділі, описаному як основні засоби. Основні засоби, за винятком землі, будуть амортизуватися, а їх накопичена амортизація також буде відображена у складі основних засобів [36].

Отже, проаналізувавши визначення науковців, можна надати таке визначення основних засобів. Основні засоби – це матеріальні активи, придбані для довгострокового використання з метою отримання можливості повсякденних операцій господарської діяльності або створення стабільного грошового потоку. Основним засобам сільськогосподарського підприємства притаманні такі характеристики: вони купуються або створюються для підтримки фінансово-господарської діяльності більше року; термін служби будь-якого основного засобу повинен бути більше 1 року; можливість швидкого продажу та перетворення в готівку відсутня (основні засоби здебільшого неліквідні, і підприємству потрібен час, щоб їх продати або замінити); на основні засоби нараховується амортизація. Оскільки основні засоби використовуються в повсякденній діяльності, повільно потужність активів продовжує зменшуватися, і в кінцевому підсумку актив стає непотрібним. Тому для цього підприємство періодично амортизує вартість активу. Основні засоби завжди використовуються в довгостроковій перспективі. Таким чином, прибуток, отриманий від основних засобів, також є більш ніж за рік. Періодичний довгостроковий прибуток є характеристикою ефективності використання основних засобів

Управління основними засобами та інвестування в капітальні проекти є ключовими для багатьох сільськогосподарських підприємств. Тому менеджери основних засобів віддають вирішальну роль підприємству з великими інвестиціями, забезпечуючи належний облік об'єктів, які є у власності, таких як основні засоби. Все частіше управління основними активами також поширюється на нематеріальні активи, такі як бренди та інші форми прав інтелектуальної власності. Роль менеджера основних засобів

полягає в тому, щоб аналізувати наявні основні засоби та звітувати про них.

Управління основними засобами включає:

- облік вартості матеріальних і нематеріальних основних засобів;
- відстеження наявних основних засобів;
- нарахування та облік амортизації
- оцінка та облік знецінення;
- облік вибуття основних засобів шляхом продажу або наприкінці терміну їх використання [46, 53].

Таким чином, вартість основних засобів для їх власників залежить від потоків капітальних послуг, якими вони здатні вносити внесок у виробництво протягом терміну служби. Основні засоби є ключовим ресурсом для сільськогосподарського підприємства і можуть становити значну частину чистого капіталу, відображеного на балансі. Фінансовий менеджмент основних засобів є життєво важливим, оскільки помилки можуть призвести до неправильної оцінки бізнесу або неправильної звітності, що потенційно може вплинути на інвесторів, кредиторів та інших партнерів.

Фінансовий менеджмент основних засобів повинен включати перевірку основних засобів, щоб переконатися, що всі активи враховані та присутні. Основні засоби слід простежити від їх розташування до обліку, а основні засоби в звітності слід простежити до їх фізичного місцезнаходження.

1.2 Теоретичні аспекти управління основними засобами підприємства

Необхідність вивчення теоретичних аспектів управління основними засобами сільськогосподарського підприємства визначається декількома причинами. Зокрема, можна виділити такі причини: основні засоби відіграють важливу роль у цілях підприємства; кошти власника та довгострокові зобов'язання інвестовано в основні засоби; якщо основні

засоби підприємства простоюють і не використовуються належним чином, якщо це впливає на довгострокову перспективу фінансово-господарської діяльності; порівняння з аналогічними підприємствами та порівняння з галузевими стандартами.

Оцінка основних засобів важлива для справедливої оцінки прибутку або збитку та фінансового стану підприємства. Основні засоби призначені для використання протягом багатьох років. Вартість цих активів зменшується з їх використанням або з часом або з багатьох інших причин. Частина основних засобів зменшується за рахунок використання, перетворюється в готівку шляхом нарахування амортизації. Для правильного вимірювання доходу необхідне правильне вимірювання амортизації, оскільки амортизація є частиною загальних витрат виробництва [16, 23].

Амортизація - це витрати, що виникають внаслідок використання активу. Це знос активу або зменшення історичної цінності внаслідок використання. Далі до цього; це вартість активу за вирахуванням будь-якої ліквідаційної вартості протягом його очікуваного терміну корисного використання [8, 12, 48, 71]. Це витрати, оскільки вони співставляються з доходом, отриманим від використання того самого активу. Амортизація зазвичай розподіляється на економічний строк корисного використання активу, оскільки вона розглядається як вартість активу, що поглинається протягом строку його корисного використання. Витрати на амортизацію завжди списуються на дохід, отриманий від використання активу. Метод амортизації, який буде прийнятий, краще залишити на розгляд керівництва з урахуванням особливостей бізнесу, переважного економічного стану активів та існуючих принципів, передбачених організаційною політикою підприємства. Варто зазначити, що не всі основні засоби знецінюються у порівнянні з минулим роком. Земля та будівлі часто можуть зростати у вартості залежно від місцевих умов нерухомості. Довгострокова матеріальна власність, якою володіє підприємство та використовує для отримання свого

доходу, і, як очікується, не буде спожита або перетворена в готівку принаймні через рік.

Одним із підходів у моделюванні процесу прийняття рішень в управлінні основними засобами раціональний підхід, який розглядає, що вибір рішення доступний, а його наслідки відомі та оцінені з точки зору корисності [11, 25]. Рішення приймаються менеджерами та керівництвом підприємства, які керуються метою досягнення максимуму ефективності, маючи задовільну поведінку. Упереджений раціональний підхід в управлінні основними засобами вважає, що процес прийняття рішень стосується багатьох суб'єктів, які є раціонально-упередженими. У такій системі управління основними засобами отримання інформації є важливим. Вирішення проблем управління основними засобами на підприємстві призвело до появи багатьох ІТ-рішень для управління ними, у більш або менш розвиненій формі інтеграції.

З інформаційної точки зору, прийняті рішення є вхідними даними для інших рішень. Альтернативи рішень збігаються з матеріалами для інших рішень. Моделі переплітаються і утворюють графік понять у причинно-наслідкових відносинах, які визначають контексти прийняття рішень. Системи підтримки прийняття рішень значною мірою покладаються на великі обсяги даних, інформації та знань що надходять з різних джерел [5, 16, 47].

При автоматизації управління основними засобами комп'ютерна програма реалізує функції. Особа, яка приймає рішення, використовує функції та формалізує структуровану частину вирішальної задачі. Штучний інтелект шукає та відкриває функції і, таким чином, прагне надати особам, які приймають рішення, знання. Менеджер використовує відкриття знань для створення нових знань і пропонує підхід до моделювання рішення шляхом виголошення логічних висновків. Знання виражаються правилами висновку, а виконання правила виводить логічний результат та наслідки в базі знань. У літературі реалізацією правил вважається виведення за допомогою

механізмів та програм, які мають контроль, процедурні або оперативні знання, експлуатуючи базу знань, і призначені для об'єднання ланцюга знань для висновків на основі нових знань через судження, плани, демонстрації, рішення та передбачення [65, 66, 74].

Що стосується процесу прийняття рішень в управлінні основними засобами, то можна сказати, що існує два загальних принципи, прийнятих в прийнятті рішень:

- 1) Рішення приймається з точки зору прибутку-збитку;
- 2) Рішення залежить від контексту; навіть якщо відомі правила прийняття рішень, контекст рішення може бути різним, а це означає, що значення понять, що беруть участь в зміни правил прийняття рішень досить високе.

В управлінні основними засобами інформація про вартість активів протягом їхнього життєвого циклу особливо важлива, якщо термін служби активу часто перевищує період часу, який використовується в стратегічних планах підприємства. Рішення стосуються моніторингу життєвого циклу активів і призводять до придбання для заміни, оновлення або ремонту. Моніторинг слідкує за співвідношеннями між значеннями, пов'язаними з капіталізацією, вартістю ремонту, вартістю обслуговування або утилізації та показниками ефективності у досягненні цілей фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. В принципі, цей процес є прагненням до взаємозв'язку між попитом на активи (виражений в одиницях вартості продукції та послуг, відношення запланованих до досягнутих) та постачання активів (виробничих потужностей).

У таблиці 1.1 наведено джерела інформації для прийняття управлінських рішень щодо основних засобів. Актив визнається, коли існує ймовірність того, що майбутні вигоди (доходи, скорочення витрат, економічні, та соціальні виплати) будуть надходити на підприємство, і актив має вартість, яку можна достовірно оцінити

Таблиця 1.1

Джерела інформації для прийняття управлінських рішень щодо основних засобів

Специфічні проблеми управління основними засобами	Джерела інформації про конкретні основні засоби
Встановлення умов фінансування для основні засоби	Організаційні плани, стратегії та правила, Інформація про активні ринки.
Визначення тривалості строку корисного використання основних засобів	Організаційні правила, що стосуються виробничих планів; Існуючі положення та норми.
Визначення методу амортизації	Інформація про активні ринки; Існуючі закони і норми.
Визначення амортизації	Інформація про активні ринки; Показники ефективності активів.
Оцінка справедливої вартості	Інформація про активні ринки; Моделі оцінки на основі інформації про оновлення основних засобів
Надання інформації для виготовлення, економічні рішення щодо основних засобів; ремонт, утилізація, заміна, модернізація	Інформація про активні ринки; Активні показники ефективності; Виробничі плани.

Інформація про основні засоби дає важливі підказки про здатність підприємства виробляти більше продукції і послуг. З часом основні засоби зменшуються у вартості через фізичний знос, звичайне старіння або випадкове пошкодження. Частина механізмів починає зношуватися або термін дії патенту наближається до закінчення. Це зниження вартості вимірюється як амортизація або споживання основного капіталу. У той же час підприємства витрачають гроші на нові основні засоби. Ці витрати називаються інвестиціями в основний капітал. Амортизація зменшує запас основних засобів, а інвестиції поповнюють або збільшують його.

Із стратегічних, операційних і фінансових міркувань управління основними засобами стає все більш актуальною та все більш важливою сферою прийняття рішень для керівництва сільськогосподарського підприємства. Нові вимоги до кращого надання послуг, якості продукції,

тенденції до децентралізованих систем управління, потенційна синергія створюють потребу в кращому управлінні основними засобами.

На рис. 1.2 показано етапи реалізації фінансового менеджменту основних засобів.

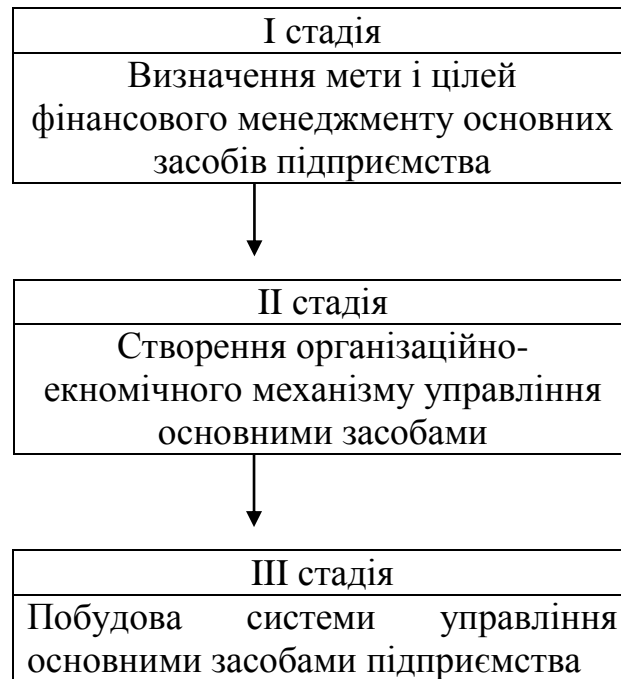

Рис. 1.2 Етапи реалізації фінансового менеджменту основних засобів

Основними перевагами ефективної системи управління основними засобами є спроможність підприємства:

- 1) надавати клієнтам якісну продукцію та покращені послуги на основі ефективного використання основних засобів;
- 2) збільшити доходи та прибуток;
- 3) поліпшити загальний кредитний рейтинг підприємства;
- 4) залучати більше вітчизняних та іноземних інвесторів;

Ефективна система управління основними засобами може надати менеджерам, а також іншим зацікавленим сторонам корисну інформацію про фактичну та потенційну власність сільськогосподарського підприємства.

Управління основними засобами останнім часом вважається одним з найважливіших джерел конкурентних переваг [21–23]. Зв'язок між практикою управління основними засобами та організаційною продуктивністю є важливим питанням, оскільки кінцева мета управління основними засобами полягає в усвідомленні вартості активів підприємства. Використання система управління основними засобами допомагає підприємствам покращувати фінансові результати, процеси прийняття рішень, управління ризиками, послуги та результати, соціальну відповідальність, а також репутацію та організаційну стійкість.

Управління основними засобами пов'язане із систематичними та скоординованими зусиллями (з точки зору стратегічного, операційного, технічного обслуговування та технічних процесів) для реалізації вартості активу або портфеля активів стійким способом протягом усього життєвого циклу, враховуючи ризики [67].

Розвиток системи управління основними засобами був обґрунтований необхідністю інтегрованого та цілісного підходу до управління [44], необхідність оптимізації вартості основних засобів протягом усього їх життєвого циклу, зокрема через розробку та впровадження автоматизованих систем, необхідність усвідомлення вартості бізнесу, потреба зменшити бізнес-ризик і очікування зменшити вартість основних засобів протягом усього терміну служби [32, 45].

З метою удосконалення фінансового менеджменту основних засобів підприємства можуть використовувати передові технології, такі як прогнозна аналітика, штучний інтелект як засіб моніторингу та прогнозування продуктивності активів і процесів [16]. Оволодіння системою управління основними засобами є необхідною і важливою інвестицією, яку слід розуміти як драйвер ефективності фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

Науковцями розроблено широкий спектр підходів, спрямованих на моделювання управління основними засобами підприємства, починаючи від

моделей, які передували неокласичним моделям (теорії ліквідності інвестицій) до останніх підходів, які розглядають невизначеність і незворотність (підхід реальних варіантів). Неокласична інвестиційна теорія ґрунтує свій аналіз на припущеннях, які зазвичай робляться в неокласичній економіці, зокрема наявність інформованих раціональних агентів та максимізації (очікуваної) корисності, прибутку підприємства або його тверда ринкова вартість. Зазвичай неокласичні моделі інвестування в основні засоби, такі як модель Йоргенсона припускають, що існують ідеальні ринки перепродажу. З неокласичного погляду, інвестиційне рішення тому є небезпечним і незворотним. Крім того, передбачається, що коригування капіталу керується лише прибутковістю інвестиційних проектів і інвестиційними рішеннями підприємства, передбачається відокремити від інших факторів, таких як фінансові рішення всередині підприємства.

Останні моделі інвестування в основні засоби також враховують невизначеність прибутку та незворотність інвестиційних рішень. Хоча прийняття припущень, які є більш правдоподібними в багатьох реальних інвестиційних ситуаціях, принаймні у випадку сільськогосподарських інвестицій, якість застосування цих підходів сильно залежить від якості доступних емпіричних даних. Таким чином, питання щодо управління основними засобами, оформлення та прийняття управлінських рішень щодо основних засобів визначаються на основі різноманітних джерел інформації, необхідності складання кошторисів виплат, амортизаційних відрахувань; складності моніторингу ефективності активів.

1.3. Сучасні підходи до визначення факторів впливу на управління основними засобами сільськогосподарських підприємств

Багато факторів впливають на потребу сільськогосподарського підприємства в активах. Основні засоби передбачають розподіл необоротних

активів підприємства на довгострокові активи або проекти. Управління основними засобами пов'язане з прийняттям інвестиційних рішень, що в свою чергу пов'язано з розподілом фінансування. Рішення інвестування в основні засоби також впливає на зростання та прибутковість сільськогосподарського підприємства.

Довгострокові активи приносять користь протягом тривалого періоду, а інвестування в ці активи вимагає величезних коштів. В рішення щодо капітального бюджету включають придбання техніки, будівель, обладнання, зміну технології, витрати на рекламну кампанію, дослідження та розробки тощо.

Фактори, що впливають на потребу в основних засобах потребують більш детального розгляду. Інвестиції в основний капітал є більш тривалими. Основний капітал фінансується за рахунок довгострокових джерел фінансування, таких як акції, привілейовані акції, боргові зобов'язання, довгострокові позики тощо. Потреба в основних засобах залежить від різних факторів, які пояснюються нижче.

1. Характер бізнесу: тип бізнесу, в якому бере участь підприємство, є першим фактором, який допомагає визначити потребу в основних засобах. Виробниче підприємство потребує більше основного капіталу в порівнянні з торговельним підприємством, оскільки торговельне підприємство не потребує заводів, обладнання тощо.

2. Масштаб діяльності: підприємства, які працюють у великих масштабах, потребують більше основного капіталу, оскільки їм потрібно більше обладнання та інших активів, тоді як невеликі підприємства потребують меншої кількості основних засобів.

3. Техніка виробництва: підприємства, що використовують капіталомісткі методи, потребують більшого основного капіталу, тоді як підприємства, що використовують трудомісткі методи, потребують меншого капіталу, оскільки капіталомісткі методи використовують обладнання, а

підприємства потребують більше основного капіталу для придбання установок та обладнання.

4. Удосконалення технології: галузі, в яких модернізація технологій відбувається швидко, потребують більшої кількості основного капіталу, оскільки, коли винайдено нову технологію, старі машини стають застарілими, і потрібно купувати нові установки та обладнання, тоді як підприємства, де технологічна модернізація відбувається повільно, вони потребують менше основних засобів, оскільки вони можуть користуватися старими машинами.

5. Перспективи зростання: підприємства, які розширюються та мають більш високий план зростання, потребують більше основних засобів, оскільки для розширення їм необхідно розширити свої виробничі потужності, а для розширення виробничих потужностей компаніям потрібно більше об'єктів і машин, а значить, і основних засобів.

6. Диверсифікація: підприємства, які планують диверсифікувати свою діяльність, включивши більше асортименту продукції, потребують більше основних засобів, оскільки для виробництва більшої кількості продукції їм потрібно більше приміщень і машин, що означає більше основних засобів.

7. Наявність фінансової та лізингової системи: якщо підприємства можуть легко організувати фінансові та лізингові об'єкти, їм потрібно менше основних засобів, оскільки вони можуть придбати активи легкою розстрочкою замість того, щоб сплачувати величезну суму одночасно. З іншого боку, якщо легкі кредити та можливості лізингу недоступні, тоді потрібен більший основний капітал, оскільки підприємствам доведеться купувати обладнання та техніку, сплачуючи разом великі суми.

8. Рівень співпраці та спільних підприємств: якщо підприємства віддають перевагу співробітництву, спільним підприємствам, тоді їм буде потрібно менше основних засобів, оскільки вони можуть ділитися установками та обладнанням зі своїми співробітниками, але якщо

підприємство віддає перевагу діяльності як незалежна одиниця, тоді буде більше потреби в основних засобах.

Ефективність використання основних засобів можна виміряти коефіцієнтом оборотності основних засобів. Коефіцієнт оборотності основних засобів вимірює ефективність, з якою підприємство використовує свої інвестиції в основні засоби, такі як земля, будівлі, устаткування та обладнання, меблі тощо. Це також вказує на адекватність продажу щодо інвестицій у основні засоби. Підприємство набуває устаткування, обладнання та інші виробничі основні засоби з метою реалізації. Тому про ефективність основних засобів слід судити по відношенню до збуту.

Як правило, високий коефіцієнт оборотності основних засобів вказує на ефективне використання основних фондів при генеруванні збуту, а низький коефіцієнт свідчить про неефективне управління та використання основних засобів. Таким чином, підприємство чиє обладнання значно знецінилося, може показати вищий коефіцієнт оборотності основних засобів, ніж у підприємства, яке нещодавно придбало основні засоби. Порівнюючи оборотність основних засобів двох підприємств, не можна зробити висновок, що перше більш ефективно в управлінні основними засобами через наслідки амортизації. Показник коефіцієнта оборотності розглядає основні засоби за певний час і порівнює його з показниками конкурентів. Це дає уявлення інвестору про те, наскільки ефективно керівництво підприємства використовує основні засоби [45; 49; 50].

Деякі автори досліджували зв'язок між інвестиціями в основні засоби та прибутковістю підприємства [68, 71, 74]. Інвестиції в дослідження та розробки, швидше за все, забезпечать підприємству унікальну та стійку конкурентну перевагу. Розмір підприємства, управлінська ефективність, структура боргу, інвестиції в основні засоби та продажі значно впливають на прибутковість підприємства.

В умовах інтенсивної конкуренції є необхідність пошуку методів раціоналізації витрат сільськогосподарського виробництва. Як частина будь-

якої стратегії мінімізації витрат, варто звернути увагу на витрати на утримання основних засобів. Завдяки своїй природі, сільськогосподарське виробництво потребує великих капітальних витрат на основні засоби. Це виникає з потреби залучати до виробничого процесу різні машини та обладнання, що пов'язано з високими витратами на їх придбання та експлуатацію.

Обсяг виробничо-економічних результатів сільськогосподарського підприємства значною мірою залежать від того, в якій мірі використовуються основні засоби. Відмінності у володінні основними засобами виникають із розміру підприємства, і перш за все, від прийнятої технології виробництва. Зміни якості та структури основних засобів визначають виробничі потужності та рівень собівартості продукції.

Відсутність і проблему плану управління основними засобами на сільськогосподарському підприємстві описують як складність визначення того, який актив слід придбати, оновити, покращити, підтримувати чи відчужувати. Оскільки це вимагає багато зусиль для оцінки ефективності використання основних засобів. Оцінка нових активів не є проблемою, але оцінка активів, які перебувають у користуванні, не є простим завданням. Однією з причин цього є потреба в експертних знаннях для ефективного управління основними засобами. Створення професійної команди є дуже важливим, якщо процес управління формуванням та використанням основних засобів підприємства має бути успішним.

Придбання основних засобів, необхідних для виробництва продукції або надання послуг, є звичним для сільськогосподарських підприємств. Ці активи вимагають ефективного управління протягом усього терміну їх експлуатації, включаючи утилізацію не придатних для використання основних засобів, щоб отримати від них очікувану вигоду. На рис 1.3 показана характеристика та взаємозв'язки всередині системи активізації фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства.

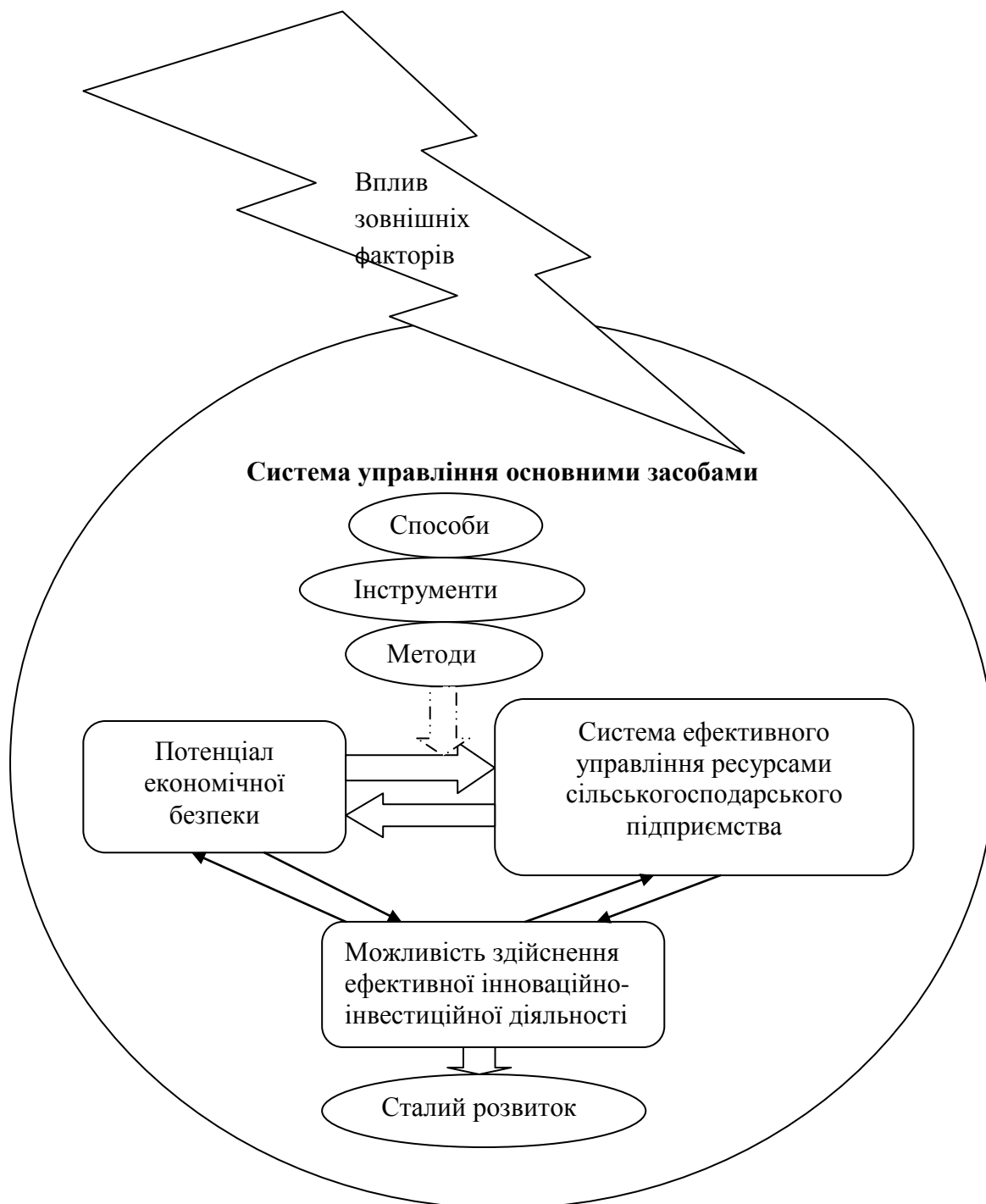

Рис 1.3 Характеристика та взаємозв'язки всередині системи активізації фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства

Критичні фактори, які стимулюють інвестиції в основні засоби — це ліквідність і прибутковість. В системі управління основними засобами

сільськогосподарського підприємства присутні ризики. Також існують принципи, яким повинні відповідати всі функції управління ризиками, незалежно від того, як організоване управління основними засобами чи його цілі. Ці принципи є важливими для забезпечення довгострокової життєздатності та подальшого успіху фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

Управління ризиками є невід'ємною частиною прийняття рішень стосовно основних засобів. У цьому сенсі управління ризиками прагне забезпечити використання можливостей фінансового менеджменту основних засобів щодо ризику для досягнення цілей найбільш рентабельним способом. Крім того, управління ризиками повинно дозволяти сільськогосподарському підприємству безперешкодно, рівномірно проводити фінансово-господарську діяльність у зазначений термін. На практиці потрібен баланс, який знаходиться між цілями фінансового менеджменту основних засобів і навіть фінансовою стабільністю та проблемами управління ризиками.

Враховуючи притаманну ризикам проциклічну природу управління ризиками фінансового менеджменту основних засобів повинно бути спрямоване на забезпечення адекватного захисту фінансового циклу без необхідності посилення ризику.

Ризик вимірюється об'єктивно та послідовно, на основі загально визнаних методів оцінки та об'єктивних припущень, які оновлюються, коли необхідно. Це забезпечує поточну інформацію та порівнянність між різноманітними фінансовими операціями та вимірюванням ризиків. Кількісна оцінка ризиків спирається на добре відомі заходи ризику, такі як очікуваний дефіцит і вартість під ризиком. Ці заходи доповнено іншими методами, такими як сценарій чутливості та стрес-аналіз, щоб надати повне уявлення про ризики фінансового менеджменту основних засобів на постійній основі.

Управління ризиками дотримується усталеної практики управління. . Вона прагне підтримувати сучасну систему управління ризиками та

інфраструктуру для того, щоб проактивно оцінювати ризики та сприяти процесу прийняття оптимальних рішень.

Управління ризиками прагне уникнути викривлення цін на активи або надмірного впливу на ринкові процеси та поведінку учасників ринку. Це забезпечує достатній рівень узгодженості операцій сільськогосподарського підприємства від ризику з точки зору управління основними засобами, з метою забезпечення прибутковості діяльності.

Висновки до розділу 1

1. Проаналізувавши визначення науковців, основні засоби визначаються як активи, які мають фізичну сутність і утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи послуг, для здачі в оренду іншим особам або для адміністративних цілей на постійній основі. Це означає, що основний засіб — це актив, для якого призначено постійне використання, а не короткострокове використання тимчасового активу. Основні засоби є основою сільськогосподарського виробництва. Наявність основних засобів у сільськогосподарських підприємств має велике значення для ефективності його фінансово-господарської діяльності. Підприємства краще оснащені основними засобами характеризуються більш високою ефективністю праці, хоча і вона теж залежить від виду виробництва, що ведеться на підприємстві. В умовах, коли масштаби сільськогосподарського виробництва занадто малі, а технічні та експлуатаційні можливості машин не використовуються в повній мірі знижується ефективність сільського господарства. У такому випадку приймається рішення про удосконалення фінансового менеджменту основних засобів.

2. Фінансовий менеджмент основних засобів сільськогосподарських підприємств залежить від великої кількості детермінант, а також під впливом суб'єктивних переконань та стратегії розвитку підприємства. Запропоновано драйвери підвищення ефективності управління основними засобами

підприємства розділити на три основні групи, а саме: очікуваний (скоригований на ризики) прибуток; очікувані соціальні вигоди та витрати; очікувані негрошові вигоди та витрати. Детермінанти, пов'язані з першою групою (очікуваний прибуток), пов'язані з умовами виробництва продукції, технологічними умовами, фінансовими умовами, організаційно-економічною структурою підприємства. Друга група відноситься до певних факторів, які можуть стимулювати інвестиції в основні засоби, якщо вони встановлюють конкретні технологічні норми (зокрема, екологічні правила), а третя група стосується таких аспектів, як репутація чи організаційна легітимність, отримана завдяки дотриманню нормативно-правових актів та вищих стандартів якості або екологічності, які можуть спричинити коригування структури основних засобів.

3. Фінансовий менеджмент управління основними засобами має на меті забезпечити ясність і прозорість щодо ефективних принципів, методів та припущень, яким дотримуються при управлінні ризиками у сфері реалізації фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Ефективна система управління основними засобами сільськогосподарського підприємства приділяє велику увагу тому, як найкраще оцінювати та контролювати ризики, пов'язані із здійсненням фінансово-господарських операцій. Фінансові менеджери мають надавати особам, які приймають рішення, сучасні та реалістичні оцінки ризиків, пов'язаних з управлінням основними засобами. Управління ризиками прагне забезпечити досягнення цілей фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства з мінімально можливим ризиком.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика СТОВ «Дніпро-Н»

Запорукою прибутковості суб'єктів господарювання в сучасній економіці стала їх конкурентоспроможність і ділова активність. Ділова активність сільськогосподарського підприємства - це ефективність діяльності організації по відношенню до обсягу авансованих ресурсів або вартість їх споживання у процесі виробництва. Підприємницька активність є одним із важливих факторів, що визначають не лише фінансову стабільність підприємств, а і його здатність до інноваційного розвитку в поточний період і в майбутньому.

СТОВ «Дніпро-Н» – це сільськогосподарське підприємство Дніпропетровської області спеціалізується як по тваринництву, так і по рослинництву. Досліджуване сільськогосподарське підприємство займається агробізнесом. Агробізнес — це бізнес-сектор, що охоплює сільське господарство та пов'язану з ним комерційну діяльність. Він включає всі кроки, необхідні для відправлення сільськогосподарського товару на ринок, а саме виробництво, переробку та розподіл. Ця галузь є важливою складовою економіки країни.

Агробізнес розглядає різні аспекти вирощування сільськогосподарської продукції як цілісну систему. Хоча кожна підгалузь навряд чи буде взаємодіяти безпосередньо зі споживачем, кожна з них зосереджена на ефективній роботі, щоб підтримувати ціни на розумних рівнях.

Основними видами продукції, яку виробляє і реалізує підприємство є: продукція рослинництва та тваринництва.

Підприємство бере великі частки землі в оренду і використовує їх під насадження різних культур рослин. Склад та структуру земельних угідь

сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю “Дніпро-Н” можна побачити в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Склад та структура земельних угідь сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю “Дніпро-Н”

Показник	2016		2018		2019		2020		2020 р. до 2016 р. (%)
	га	%	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа	2297	100	2297	100	2297	100	2540	100	110,58
в т.ч. с/г угідь	2297	100,00	2297	100,00	2297	100,00	2540	100,00	110,58
- ріллі	2152	93,69	2152	93,69	2152	93,69	2452	96,54	113,94
Припадає на 1 робітника:									
- с/г угідь	34,28	-	34,28	-	34,28	-	36,81	-	107,37
- ріллі	32,12	-	32,12	-	32,12	-	35,54	-	110,64

Аналіз даних таблиці 2.1 свідчить про те що основна кількість земель на підприємстві використовується під сільськогосподарські угіддя, а саме під рілля. Так у 2016 році доля ріллі порівняно з загальною площею становила 93,69 %. Незважаючи на збільшення долі ріллі до 96,54 % її величина збільшилася на 13,94 %.

Актуальність підприємницької діяльності сільськогосподарського підприємства обумовлена тим, що на сучасному ринку великий рівень конкуренції і компанії намагаються отримати якомога більше прибутку від діяльності з мінімальними витратами. Не можна досягти ефективного та динамічного розвитку сільськогосподарського підприємства та збільшення його конкурентоспроможності без управління підприємницькою діяльністю.

В таблиці 2.2 наведена структура продукції та послуг підприємства з 2016 по 2020 роки. Аналізуючи дану таблицю ми бачимо що підприємство вирощує пшеницю, кукурудзу, соняшник, ріпак озимий тощо.

Таблиця 2.2

Склад і структура товарної продукції в сільськогосподарському товаристві
з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н»

Вид продукції	2016 р.		2 018р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення 2020 р. до 2016 р., %
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Пшениця озима	5718,7	18	5773,6	20	5622	17	6895,8	21	120,58
Гречка	40,4	0,1	0	0,0	51,5	0,6	0	0,0	0,00
Кукурудза на зерно	5976,9	19	8238,6	29	9823,8	30	5763,3	17	96,43
Ячмінь	734,8	2,3	695,7	2,5	318,9	0,9	1268,9	3,9	172,69
Овес	458,3	1,4	126,3	0,4	3,6	0,1	132,3	0,4	28,87
Просо	548,3	1,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,00
Соняшник	15180	48	8683,6	31	8236	25	10870	33	71,61
Ріпак озимий	1812	5,7	3098,8	11	7892,6	24	3151,2	9,7	173,91
Інша продукція рослинництва	293,3	0,9	0	0,0	218,1	0,6	0	0,0	0,00
Продукція рослинництва, всього	30736	98,1	26616,6	96,5	32166,5	98,7	28082,2	86,4	91,36
Продукція тваринництва всього	471,1	1,5	944,5	3,4	417,5	1,2	4420,8	13,6	938,40
Велика рогата худоба	201,8	0,6	522,1	1,8	417,5	1,8	3902,4	12,1	1933,80
Свині	275,3	0,8	422,4	1,5	0	0,0	380	1,7	138,03
Вівці	0	0,0	0	0,0	0	0,0	138,4	0,4	-
Послуги в с/г	84,5	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,00
Всього	31325	100	27561,	100	32584	100	32503	100	103,76

Аналіз даних таблиці 2.2 свідчить про те що найбільшу вагу продукції займає рослинництво 98,1 % у 2016 р., в якому найбільшу величину має соняшник 48,0 %, проте у 2020 р. величина продукції рослинництва зменшується до 86,4 %, за рахунок збільшення виробництва тваринництва в дев'ять разів.

Нижче на рисунку 2.2 наведена структура продукції сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н» за 2020 рік.

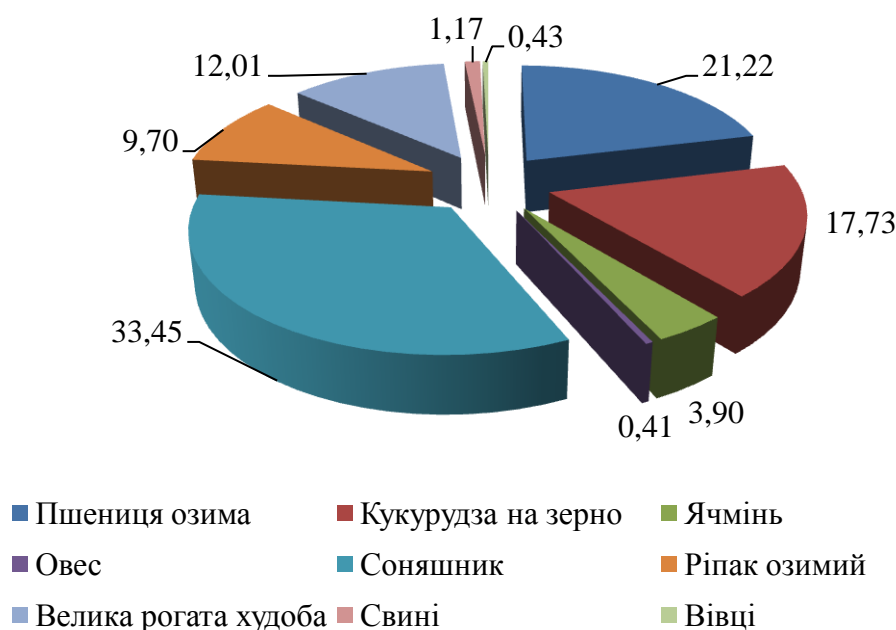

Рис. 2.1 Структура товарної продукції СТОВ «Дніпро-Н» у 2020 році, %

Організаційно-економічна характеристика сільськогосподарського підприємства відображає ефективність фінансово-господарської діяльності за обсягом споживання ресурсів у виробничому процесі або обсягом авансованих ресурсів, а також дає опис фінансово-господарської діяльності, розкриває потенціал і внутрішні можливості підприємства.

Загалом організаційно-економічну характеристику підприємства можна проводити з точки зору стратегічних цілей організації; з точки зору поточної виробничо-господарської діяльності. У першому випадку організаційно-економічна характеристика характеризує весь комплекс управлінських технологій, які спрямовані на просування підприємства на товарному та фінансовому ринках. У другому випадку термін розглядається більш вузько: як поточну виробничу, так і комерційну діяльність підприємства, засновану на зростанні ефективності та конкурентоспроможності.

В таблиці 2.3 розглянемо динаміку основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н».

Таблиця 2.3

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю “Дніпро-Н”

Показник	2 016р.	2 017р.	2 018р.	2 019р.	2020 р.	Відношення 2020 р. до 2016 р. %
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	7627	10947	12411	14470	15907	208,56
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	13321	13564	13788	15263	21503	161,42
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	332,04	1823,7 1	540,31	629,95	626,26	188,61
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	113,84	171,05	185,24	215,97	230,54	202,52
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	410,71	295,25	307,63	256,10	231,32	56,32
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	24,35	33,87	32,51	39,05	43,23	177,55
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	579,93	590,51	600,26	664,48	846,57	145,98

Аналіз динаміки основних і оборотних засобів наведені у таблиці 2.3 свідчить про те що середньорічна вартість основних фондів у 2020 р. порівняно з 2016 збільшилася у два рази, а вартість оборотних фондів на 61,42 %. Величина фондозабезпеченості на 100 га. збільшилася на 88,61 % за рахунок збільшення вартості основних фондів. Фондоозброєність збільшилася у два рази за рахунок збільшення кількості працівників і збільшення основних фондів. Фондовіддача зменшилася на 43,68 % за рахунок менш інтенсивного зростання основних фондів, порівняно з валовою продукцією. Фондомісткість збільшилася на 77,55 %, а вартість оборотних фондів збільшилася на 45,98 %.

На основі даних таблиці 2.4 проведено аналіз ефективності використання трудових ресурсів та їх динаміку на досліджуваному сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю “Дніпро-Н”.

Таблиця 2.4

Ефективність використання трудових ресурсів в сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю
“Дніпро-Н”

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2020 р. до 2016 р., %
Валова продукція, тис. грн. всього:	31327,1	38685,9	36561,4	39023,2	35841,2	114,41
Середньорічна кількість працівників, чол. – всього:	67	64	67	67	69	102,99
в рослинництві	55	54	55	55	56	101,82
в тваринництві	12	10	12	12	13	108,33
Фонд оплати праці, тис. грн. всього:	1287,9	1300,1	1346,9	1409,4	1514,2	117,57
в рослинництві	1002,6	1009,8	1048,4	1108,2	1203,8	120,07
в тваринництві	285,3	290,3	298,5	301,2	310,4	108,80

Аналіз динаміки трудових ресурсів наведених в таблиці 2.4 свідчить про те що валова продукція в порівняних цінах за наведені роки збільшилася на 14,41 % за рахунок збільшення цього показника в рослинництві. Кількість працівників за роки збільшилася на 2,99 %, по рослинництву на 1,82%, а тваринництву на 8,33 %. Фонд оплати праці підвищився у 2020 році порівняно з 2016 роком на 17,57 %, в тому числі в рослинництві збільшився на 20,07 %, а в тваринництві збільшився на 8,80%

Ефективна стратегія управління основними засобами може оптимізувати операційну продуктивність, мінімізувати витрати на весь термін служби та підтримати фінансові цілі сільськогосподарського підприємства.

В таблиці 2.5 розглянемо основні показники виробничо-господарської діяльності сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н».

Таблиця 2.5

Основні показники виробничо-господарської діяльності
сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю
«Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018р.	2019 р.	2020р.	2020 р. до 2016 р., %
Приходиться на 100 га с/г угідь, тис. грн.						
- основних фондів	332,04	1823,71	540,31	629,95	626,26	188,61
Вироблено валової продукції в співставних цінах, тис. грн. в розрахунку на:						
- 100 га с/г угідь	1178,07	1166,91	1433,41	1514,13	1325,82	112,54
- 1 грн. основних фондів	3,32	2,29	2,49	2,25	2,04	61,48
- 1 середньорічного робітника	378,39	392,38	460,40	486,33	471,14	124,51
Рівень рентабельності, %	10,95	11,99	10,42	0,16	0,55	5,00

Аналіз основних показників виробничо-господарської діяльності в таблиці 2.5 свідчить про те що величина основних фондів на 100 га с/г угідь за ці роки збільшилася на 88,61%. Проте рівень рентабельності фінансово-господарської діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства суттєво знизився. Як видно з розрахунку, рівень рентабельності протягом аналізованого періоду поступово знижується, що є негативною тенденцією.

Таким чином, організаційно-економічна характеристика сільськогосподарського підприємства взаємопов'язана з іншими важливими характеристиками організації. Безперечно, що фінансово-господарська діяльність впливає на інвестиційну привабливість і фінансовий стан сільськогосподарського підприємства. Висока ділова активність

підприємства мотивує потенційних інвесторів до інвестування. Ділова діяльність є комплексною і динамічною характеристикою комерційної діяльності і ефективного використання ресурсів суб'єкта господарювання.

2.2 Аналіз фінансового стану сільськогосподарського підприємства

Фінансовий стан сільськогосподарського підприємства знаходиться під впливом різних факторів, значення яких необхідно визначити для досягнення стійкого довгострокового розвитку бізнесу. Ситуація в сільському господарстві, не є винятком. Тому управлінцям важливо знати про основні фактори, що впливають на розвиток та продуктивність, а також оцінити поточне становище підприємства, його фінансові можливості та можливості порівняно з конкурентним середовищем.

Оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства та діагностика критичних ситуацій за допомогою ефективних методів дозволяють визначити загрозу банкрутства на самих ранніх стадіях та використати всі можливості для її вирішення. Таким чином, точна і вчасна діагностика проблем і критичних ситуацій допомагає усунути ймовірні наслідки негативного впливу на фінансовий стан сільськогосподарських підприємств, враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва. Щоб забезпечити належні умови для розвитку сільськогосподарських підприємств та їх виживання на ринку, слід зробити акцент на сучасному управлінні їх майбутньою діяльністю. На даний момент існують різні методи вимірювання та оцінки фінансових результатів підприємств. Вибір правильного методу залежить від кількох критеріїв, найважливішими з яких є такі критерії, як часові рамки, мета використання, характер даних та джерела інформації. Вибір відповідного методу, з урахуванням цих критеріїв, повинен бути спрямований на досягнення необхідного рівня складності вимірювань і подальшої оцінки діяльності сільськогосподарського підприємства.

Кожна економічна ситуація обумовлена різними факторами. Фінансові труднощі не виникають безпричинно і часто є наслідком змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Таблиця 2.6

Горизонтальний аналіз активу балансу СТОВ «Дніпро-Н» за 2016 - 2020 рр., тис. грн.

Показники	Абсолютна величина, тис. грн.					Зміна 2020 р. до 2016р.	
	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютна (+/-, тис. грн)	Відносна (+/-, %)
1. Необоротні активи							
Основні засоби	7627	10947	12411	14470	15907	8280	208,56
Довгострокові біологічні активи	202	275	189	246	210	8	103,96
Усього за розділом I	7829	11222	12600	14716	16117	8288	205,86
2. Оборотні активи							
Запаси	10802	10040	10853	11815	17016	6214	157,53
Незавершене виробництво	5555	5781	7182	7622	13318	7763	239,75
Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	284	458	411	1034	8	-276	2,82
Інша поточна дебіторська заборгованість	1	0	0	0		-1	0,00
Гроші та їх еквіваленти	168	144	452	267	146	-22	86,90
Готова продукція	3525	3605	3303	3766	2903	-622	82,35
Поточні біологічні активи	1739	1691	1765	2024	3371	1632	193,85
Усього за розділом II	13321	13456	13788	15263	21503	8182	161,42
Активи	21150	23618	26388	29979	37620	16470	177,87

Аналіз показників активу балансу в таблиці 2.6 свідчить про те що за досліджуваний період необоротні активи зросли у два рази за рахунок збільшення величини основних засобів також у два рази. Суттєво знизилась поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, що є позитивною тенденцією. В таблиці 2.7 проведено аналіз пасиву балансу СТОВ «Дніпро-Н» за 2016 - 2020 рр.

Таблиця 2.7

Аналіз пасиву балансу СТОВ «Дніпро-Н» за 2016 - 2020 рр., тис. грн.

Показники	Абсолютна величина, тис. грн.					Зміна 2020 р. до 2016р.	
	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютна (+/-, тис. грн)	відносна (+/-, %)
1. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	7	7	7	7	7	0	100
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	8933	11943	15157	15208	15386	6453	172,24
Усього за розділом І	8940	11950	15164	15215	15393	6453	172,18
2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення							
Інші довгострокові зобов'язання	1042	392	354	182	26	-1016	2,50
3. Поточні зобов'язання та забезпечення							
Короткострокові кредити банків	8000	8000	8700	9259	14510	6510	181,38
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1054	876	28	2270	5846	4792	554,65
Інші поточні зобов'язання	1654	2166	2068	2807	1593	-61	96,31
Усього за розділом 3	10832	11276	10870	14582	22201	11369	204,96
Пасив	21150	23618	26388	29979	37620	16470	177,87

За допомогою оцінки основних показників фінансового стану підприємства ми змогли побачити, що сільськогосподарське товариство з

обмеженою відповідальністю “Дніпро-Н” незважаючи на відсутність допомоги з боку держави, має можливість покращувати свою продуктивність, отримувати більші урожаї і використовувати новітні технології на своєму підприємстві.

Аналіз показників пасиву балансу у таблиці 2.7 свідчить про те що його величина у 2020 році збільшилася на 77,87 %, за рахунок підвищення величини нерозподіленого прибутку на 72,24 %; короткострокових кредитів банків – на 81,38 %; поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги – у 5,5 рази.

Як показує аналіз фінансового стану досліджуваного сільськогосподарського підприємства за 5 років, СТОВ «Дніпро-Н» стало працювати менш ефективно. Підприємство стало менш ліквідним незважаючи на те, що величина власного капіталу залишалася постійною протягом досліджуваного періоду, і підприємство почало використовувати більше залученні кошти, рентабельність впала, проте швидкість оборотів коштів збільшилася. В таблиці 2.8 проаналізуємо показники майнового стану.

Таблиця 2.8

Показники майнового стану

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення 2020 р. до 2016 р, %.
Частка основних засобів в активах	0,32	0,41	0,37	0,42	0,32	109,38
Частка оборотних виробничих фондів	0,24	0,29	0,53	0,38	0,38	158,33
Частка оборотних виробничих активів	0,17	0,18	0,24	0,17	0,19	111,76
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,11	0,39	0,16	0,39	0,29	263,64
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,21	0,24	0,23	0,24	0,25	119,05
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,25	0,33	0,42	0,37	0,39	156,00
Коефіцієнт мобільності активів	1,42	1,31	1,08	0,98	1,53	107,75

Аналіз показників майнового стану наведених у таблиці 2.8 свідчить про те що у 2020 році порівняно з 2016 роком всі показники зростають, окрім коефіцієнта мобільності активів який зменшився на 34,37%. Прогнозування успіху або банкрутства підприємства буде ставати все більш важливим у міру зростання попиту на продовольство.

Крім доходу від реалізації продукції, підприємство може мати також інші види доходів. В таблиці розглянемо динаміку доходів і витрат СТОВ «Дніпро-Н». В таблиці 2.9 проведемо аналіз доходів і витрат СТОВ «Дніпро-Н».

Таблиця 2.9

Аналіз доходів і витрат СТОВ «Дніпро-Н»

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення 2020 р. до 2016 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	31325	32321	38180	37057	36796	117,47
Собівартість реалізованої продукції	25352	25112	30847	32584	32509	128,23
Валовий прибуток	5973	7209	7333	4473	4287	71,77
Інші операційні доходи	390	61	151	124	18	4,62
Адміністративні витрати	712	715	847	1086	1204	169,10
Витрати на збут	478	336	229	361	69	14,44
Інші операційні витрати	1808	1963	1359	1075	617	34,13
Фінансовий результат від операційної діяльності	3365	4256	5049	2075	2415	71,77
Фінансові витрати	589	1246	1835	2024	2237	379,80
Фінансовий результат до оподаткування	2776	3010	3214	51	178	6,41
Чистий фінансовий результат	2776	3010	3214	51	178	6,41

Дохід від реалізації продукції – є найвагомішою частиною доходів підприємства. Його частка у 2020 році в структурі доходів склала 87,55%, це дещо вище порівняно з 2016 роком. Дохід від реалізації в 2020 році виріс на 17,47 % порівняно з 2016 роком. Питома вага інших операційних доходів у 2020 році зменшилась порівняно з 2016 роком і становила 1,35% усіх доходів в 2020 році. Загалом доходи підприємства у 2020 році порівняно з 2016

роком знизились. В основному зниження доходів відбулося за рахунок зниження валового прибутку та зниження інших операційних доходів.

Покажемо на графіку динаміку доходів підприємства СТОВ «Дніпро-Н» за аналізований період. Як видно з графіку, починаючи з 2016 року загальний дохід підприємства поступово зростає. 2018 рік відзначився як найдинамічніший в порівнянні з усіма періодами.

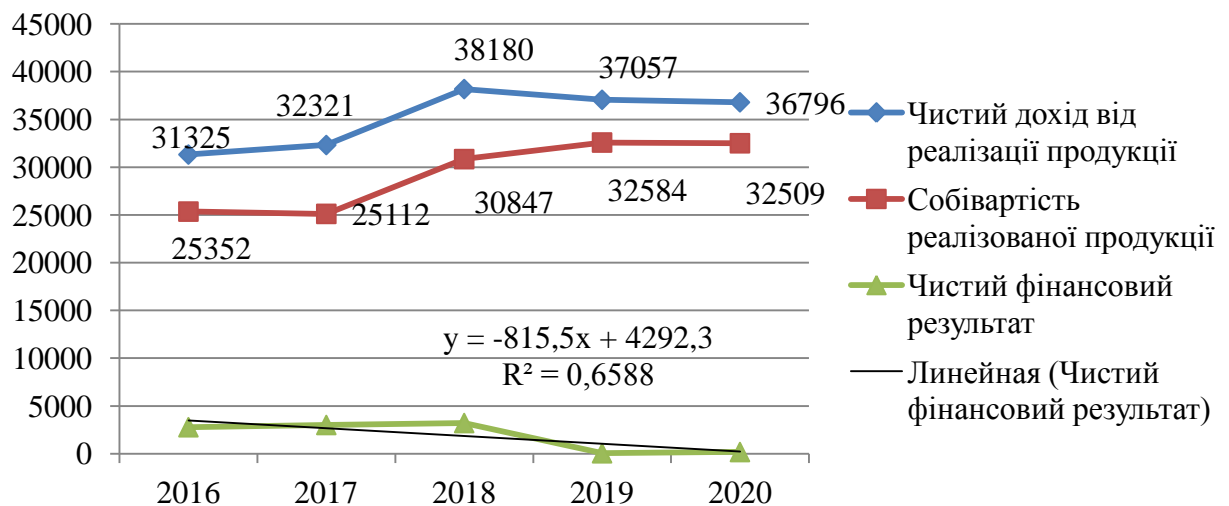

Рис. 2.2 Динаміка чистого доходу та чистого прибутку СТОВ «Дніпро-Н» протягом 2016-2020 років, тис. грн.

Приріст доходу в порівнянні з 2016 роком становив 28,03%. В 2019 році темп росту спав і становив 22,94%. Протягом всього аналізованого періоду діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства, а саме з 2016 по 2020 роки витрати та відрахування підприємства постійно збільшувалися. У 2016 році витрати та відрахування становили 7856 тис. грн. У 2020 усі витрати та відрахування зросли на 44,77 % порівняно з показником 2016 року. За весь аналізований період витрати та відрахування підприємства загалом збільшилися на 7210 тис. грн.

У 2020 році витрати зросли, за рахунок росту всіх елементів витрат. Підприємство СТОВ «Дніпро-Н» отримувало прибуток протягом досліджуваного періоду. Таким чином, досліджуване сільськогосподарське

підприємство повинно ефективно управляти своїми активами, щоб зменшити ризик для фінансово-господарської діяльності. Зокрема, технічне обслуговування виробничого обладнання може допомогти захистити бізнес від ризиків, неефективності та втрат робочого часу.

Оскільки основні засоби можуть становити значну частину активів сільськогосподарського підприємства, таким чином, вони важливі для представлення фінансового стану. Деякі основні фонди зношуються, тобто зменшуються в ціні зі старінням. З точки зору фінансового менеджменту, амортизація дозволяє підприємствам платити за основні засоби протягом очікуваного терміну їх служби, що допомагає відшкодувати початкові витрати на активи та може призвести до економії податків.

Ефективне управління основними засобами протягом усього їхнього життєвого циклу важливо, оскільки помилки можуть призвести до неправильної оцінки вартості бізнесу або неправильної податкової звітності. Щоб максимально використати свої активи, сільськогосподарське підприємство повинно їх точно обліковувати та оцінювати.

Ефективний фінансовий менеджмент використання основних засобів досліджуваного сільськогосподарського підприємства «Дніпро-Н» сприятиме підвищенню прибутковості та фінансової стійкості підприємства. Якщо підприємство продається або закривається, визначення активів і правильна їх оцінка будуть життєво важливими для визначення чистої вартості бізнесу, як для продажу, так і для банкрутства.

2.3 Оцінка ступеня забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання

Прийняття економічних рішень стосовно управління основними засобами значною мірою залежить від якості та рівня інформації, якою володіє сільськогосподарське підприємство. Якість і достовірність

інформації, отриманої з фінансової звітності, дуже важлива для успішного прийняття рішень, розвитку підприємства, сприяння надходженню інвестицій та фінансовій стійкості. Фінансово-господарська діяльність та інвестиції в основні засоби повинні бути взаємопов'язані, і сильний розвиток фінансово-господарської діяльності призведе до збільшення інвестицій в основні засоби. Тому підприємству необхідно оптимізувати структуру інвестицій в основні засоби.

Таблиця 2.10

Динаміка руху основних фондів в СТОВ «Дніпро-Н»

Роки	Середньорічна вартість, тис. грн.		Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп росту, %		Темп приросту, %	
	Основних фондів	в т. ч. основних виробничих фондів	Основних фондів	в т. ч. основних виробничих фондів	Основних фондів	в т. ч. основних виробничих фондів	Основних фондів	в т. ч. основних виробничих фондів
2016	7627	6574	-	-	-	-	-	-
2017	10947	9120	3320	2546	143,53	138,73	43,53	38,73
2018	12411	11094	1464	1974	113,37	121,64	13,37	21,64
2019	14470	12453	2059	1359	116,59	112,25	16,59	12,25
2020	15907	13098	1437	645	109,93	105,18	9,93	5,18

Прийняття управлінських рішень є важливою частиною функції планування управління основними засобами. Розуміння унікальної природи управлінських рішень вимагає розуміння типів рішень та контексту прийняття цих рішень. Прийняття рішень можна визначити як вибір між альтернативними напрямками дій. Прийняття управлінських рішень стосується вибору, з яким стикаються менеджери в рамках своїх обов'язків в організації. Прийняття рішень також можна розділити на три категорії залежно від рівня, на якому вони відбуваються.

Стратегічні рішення – ці рішення встановлюють стратегію та цілі управління основними засобами. Ці типи рішень зазвичай приймаються на найвищих рівнях організаційного управління. Тактичні рішення – тактичні

рішення стосуються тактики, яка використовується для досягнення організаційних цілей. Тактичні рішення в першу чергу приймаються менеджерами середньої ланки. Оперативні рішення стосуються методів здійснення управління основними засобами. таблиці 2.11 розглянемо забезпеченість основними фондами в СТОВ «Дніпро-Н».

Таблиця 2.11

Забезпеченість основними фондами в СТОВ «Дніпро-Н»

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	Відхилення, +/-
Середньорічна вартість основних виробничих фондів тис. грн.	7627	10947	12411	14470	15907	8 280
Фондозабезпеченість на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	332,04	1823,71	540,31	629,95	626,26	294
Фондоозброєність на середньорічного працівника, тис. грн.	113,84	171,05	185,24	215,97	230,54	117
Капітальні вкладення на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	159	172	179	211	228	69

Згідно розрахунків таблиці 2.11 середньорічна вартість основних засобів СТОВ «Дніпро-Н» підвищується щорічно, у 2020 році вона зросла на 8280 тис. грн. і становила 15907 тис. грн., при тому, що у 2016 році середньорічна вартість основних засобів становила 7627 тис. грн. Фондозабезпеченість на 100 га сільськогосподарських угідь підвищилась з 332,04 тис. грн. у 2016 році до 626,26 у 2020 році, що є позитивною тенденцією. Фондоозброєність на одного середньорічного працівника також поступово зростає протягом досліджуваного періоду. Так, у 2016 році фондоозброєність становила 113,84 тис. грн., в той час як у 2020 році – 230,54 тис. грн. У таблиці 2.12 проаналізована структура основних виробничих засобів СТОВ «Дніпро-Н».

Таблиця 2.12

Структура основних виробничих засобів СТОВ «Дніпро-Н»

Групи основних засобів	2016 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміна%
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Будинки, споруди та передавальні пристрої	3432	68	5320	64	7686	64	8246	59	240,27
Машини та обладнання	3801	26	5738	31	5351	32	7013	34	184,50
Транспортні засоби	220	2	1219	3	1290	2	376	4	170,91
Інші основні засоби	174	4	134	2	143	2	272	3	156,32
Разом по господарству	7627	100	12411	100	14470	100	15907	100	208,56

Кожен бізнес має структуру активів, зокрема структуру основних виробничих засобів. Структура основних виробничих засобів СТОВ «Дніпро-Н» представляє стратегію заробітку з бази основних засобів. Вирішальне правило ефективної фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства полягає в тому, що основні засоби повинні отримувати прибуток, щоб виправдати своє місце на балансі. Коли дорогі активи простоюють протягом тривалого часу, або коли вони заробляють менше, ніж витрати на їх використання та утримання, ділові результати та фінансове становище підприємства знижуються. Ефективність виробництва і позиція на ринку також знижуються, коли структура основних засобів сільськогосподарського підприємства не підтримує бізнес-стратегію високого рівня.

Структура основних засобів характеризує здатність сільськогосподарського підприємства використовувати свою стратегію та максимізувати прибутки за допомогою бізнес-моделі. Відповідно, розуміння структури основних виробничих засобів починається з розуміння природи структур балансу та того, що вони розкривають про сильні, слабкі сторони та можливості бізнесу. В таблиці 2.13 визначено забезпеченість та ефективність

використання основних засобів СТОВ «Дніпро-Н».

Таблиця 2.13

Забезпеченість та ефективність використання основних засобів
СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення 2020 р. до 2016, %
Фондозабезпеченість, тис. грн.	332,04	1823,71	540,31	629,95	626,26	188,61
Фондоозброєність, тис. грн.	113,84	171,05	185,24	215,97	230,54	202,52
Фондовіддача, грн.						
- по товарній продукції	410,71	295,25	307,63	256,10	231,32	56,32
- по прибутку	36,40	27,50	25,90	0,35	1,12	3,07
Фондомісткість, грн.						
- по товарній продукції	24,35	33,87	32,51	39,05	43,23	177,55
- по прибутку	274,75	363,69	386,15	28372,55	8936,52	3252,62
Рівень рентабельності, %	10,95	11,99	10,42	0,16	0,55	5,00

Управління основними засобами - це дуже важлива діяльність на підприємстві. Досліджуване сільськогосподарське підприємство має велику кількість основних фондів. Щоб забезпечити краще обслуговування і щоб бути більш ефективними, підприємства часто мають більше основних засобів. Сільськогосподарське підприємство в сучасній економіці повинно йти в ногу з постійно мінливими технологіями, щоб сприяти відповідності очікуванням ринку. Кращі і вдосконалені основні засоби можуть зробити сільськогосподарське підприємство більш цінним через їх використання та переваги, які забезпечують ці активи. Неефективне, неправильне управління основними засобами можуть мати негативний вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства, зокрема, пов'язані приховані витрати з перевищенням основних засобів.

Важливі критерії ефективного процесу управління основними засобами, включає: визначення потреб в основних фондах, встановлення

централізованого управління основними засобами, визначати, документувати та впроваджувати політику, необхідні процедури та контроль; закупівля, отримання, інспекція, інвентаризація, зберігання та розподіл активів; ремонт та обслуговування активів, відчуження; процес управління пошкодженими, застарілими або непотрібними основними засобами; облік та звітність основних засобів та операцій з активами; моніторинг та оцінка процесу управління основними засобами.

В СТОВ «Дніпро-Н» забезпеченість основними засобами в 2020 році становить 626,26 тис. грн., фондоозброєність – 230,54 тис. грн., що у 2 рази більше порівняно з 2016 р. (таблиця 2.13). Така зміна зумовлена збільшенням вартості основних засобів підприємства. Фондовіддача за товарною продукцією у звітному році зменшилась відносно 2016 року на 43,68%. На кожен гривню використаних основних фондів у 2020 р. в СТОВ «Дніпро-Н» було вироблено і реалізовано продукції на 43,23 грн.

Фінансовий менеджмент використання основних засобів може потребувати більше персоналу в цій сфері. Крім того, підприємство може зіткнутися з багатьма кардинальними змінами в сфері управління основними засобами. Фінансовий менеджмент використання основних засобів визначатиме, яким чином будуть управляти основними засобами та процедури, що стосуються повного спектру діяльності з основними засобами, включаючи планування, використання, звітність, підзвітність, зберігання, випуск і отримання, контроль, оцінка. На самому базовому рівні якісне планування основних засобів може допомогти сільськогосподарському підприємству вирішити, чи дійсно йому потрібно придбати об'єкт (і якщо так, то придбати, здати в оренду чи орендувати). Під час придбання активу також важливо, щоб фахівець об'єкта визначив його вимоги до обслуговування; що він повинен робити, мінімально прийнятний стан і як можна виміряти рівень його обслуговування.

Фондовіддача є важливим показником при оцінці ефективності фінансового менеджменту використання основних засобів. Чим вища

фондовіддача, тим продуктивніше й ефективніше управління у використанні економічних ресурсів. На рис. 2.3 показана система фондовіддачі сільськогосподарського підприємства СТОВ «Дніпро-Н».

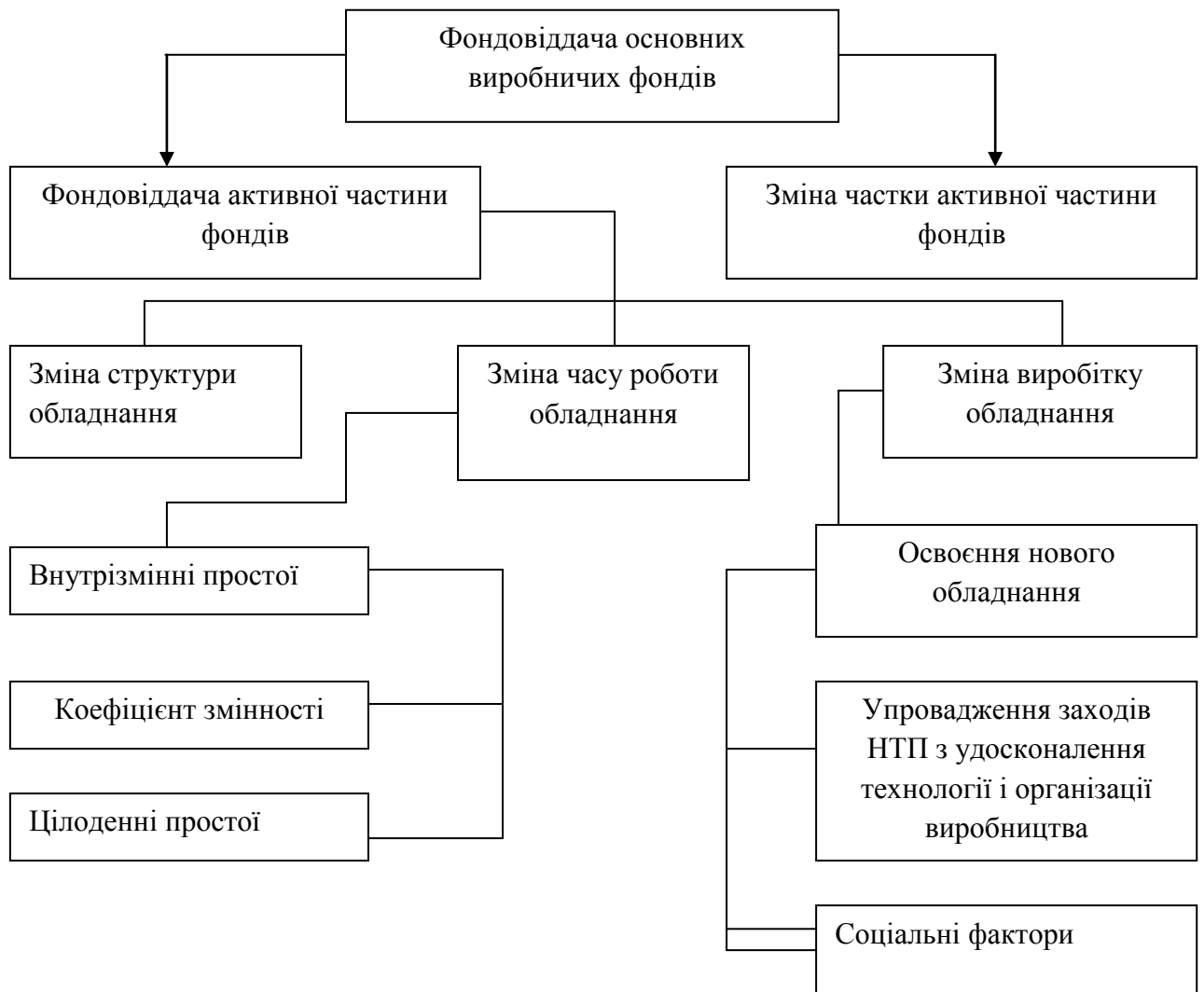

Рис. 2.3 Система фондовіддачі сільськогосподарського підприємства СТОВ «Дніпро-Н»

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективний фінансовий менеджмент пояснить важливість наявності управління необхідних основних фондів в досліджуваному сільськогосподарському підприємстві. Крім того, це буде описувати процес управління, який підтримуватиме прийняття рішень вищим керівництвом щодо основних засобів підприємства (тобто потреби в основних фондах, надлишок, стан). Фінансовий менеджер повинен надавати детальну інформацію про те, як дані чи інформація були зібрані та

які найкращі методи щодо управління основними засобами.

Висновки до розділу 2.

1. Організаційно-економічна характеристика сільськогосподарського підприємства відображає ефективність фінансово-господарської діяльності за обсягом споживання ресурсів у виробничому процесі або обсягом авансованих ресурсів, а також дає опис фінансово-господарської діяльності, розкриває потенціал і внутрішні можливості підприємства. Загалом організаційно-економічну характеристику підприємства можна проводити з точки зору стратегічних цілей організації; з точки зору поточної виробничо-господарської діяльності. У першому випадку організаційно-економічна характеристика характеризує весь комплекс управлінських технологій, які спрямовані на просування підприємства на товарному та фінансовому ринках. У другому випадку термін розглядається більш вузько: як поточну виробничу, так і комерційну діяльність підприємства, засновану на зростанні ефективності та конкурентоспроможності.

2. Аналіз динаміки основних і оборотних засобів свідчить про те що середньорічна вартість основних фондів у 2020 р. порівняно з 2016 збільшилася у два рази, а вартість оборотних фондів на 61,42 %. Величина фондозабезпеченості на 100 га. збільшилася на 88,61 % за рахунок збільшення вартості основних фондів. Фондоозброєність збільшилася у два рази за рахунок збільшення кількості працівників і збільшення основних фондів. Фондовіддача зменшилася на 43,68 % за рахунок менш інтенсивного зростання основних фондів, порівняно з валовою продукцією. Фондомісткість збільшилася на 77,55 %, а вартість оборотних фондів збільшилася на 45,98 %.

3. Середньорічна вартість основних засобів СТОВ «Дніпро-Н» підвищується щорічно, у 2020 році вона зросла на 8280 тис. грн. і становила

15907 тис. грн., при тому, що у 2016 році середньорічна вартість основних засобів становила 7627 тис. грн. Фондозабезпеченість на 100 га сільськогосподарських угідь підвищилась з 332,04 тис. грн. у 2016 році до 626,26 у 2020 році, що є позитивною тенденцією. Фондоозброєність на одного середньорічного працівника також поступово зростає протягом досліджуваного періоду. Так, у 2016 році фондоозброєність становила 113,84 тис. грн., в той час як у 2020 році – 230,54 тис. грн. Структура основних засобів характеризує здатність сільськогосподарського підприємства використовувати свою стратегію та максимізувати прибутки за допомогою бізнес-моделі. Відповідно, розуміння структури основних виробничих засобів починається з розуміння природи структур балансу та того, що вони розкривають про сильні, слабкі сторони та можливості бізнесу.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ

3.1 Вдосконалення управління основними засобами сільськогосподарського підприємства

Нині виділяють величезну кількість факторів, які впливають на процес формування ефективної системи управління аграрними підприємствами, які відрізняються за своєю природою та характером впливу [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Однією із цілей управління основними засобами, є випуск конкурентоспроможної продукції. В управлінні основними засобами можуть застосовуватися економічні, соціологічні, організаційні та інші методи менеджменту. Названі методи повинні використовуватися в системі у поєднанні та доповненні, але для сучасної управлінської практики це не характерно. Деякі методи використовуються тільки в процесах оновлення основних засобів, деякі в процесах їх використання.

Механізм функціонування системи управління основними засобами - це налагодження взаємозв'язків між підрозділами та службами підприємства щодо процесів, у яких задіяні основні засоби. Реалізація управління основними засобами може здійснюватися поетапно. Завдання можна визначити як короткострокові, середньострокові або довгострокові, а відповідну послідовність і пріоритет завдань можна визначити в стратегії реалізації.

Але дослідити всю сукупність факторів фактично неможливо, тому зосередимо увагу тільки на тих факторах, які найбільш суттєво впливають на результативність аграрних підприємств, зокрема на ефективність функціонування системи управління використанням та оновленням основних засобів (рис. 3.1).

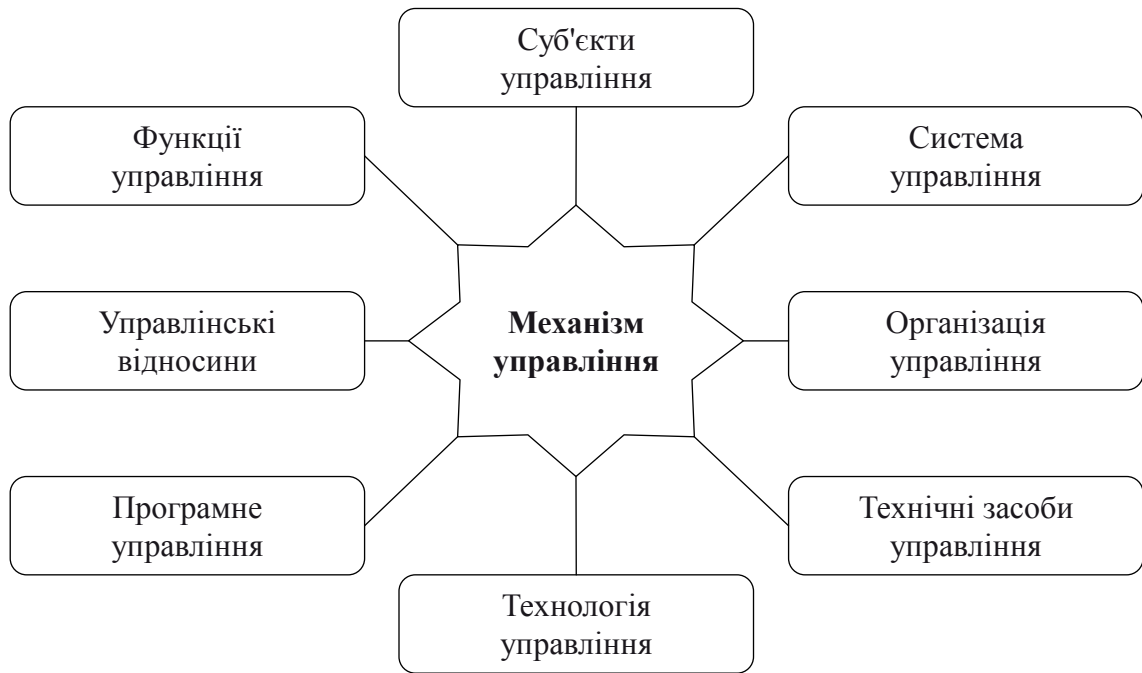

Рис. 3.1. Система управління використанням та оновленням основних засобів СТОВ «Дніпро-Н»

Щодо законів та принципів системного управління основними засобами, то на аграрних підприємствах вони порушуються. Одним із таких принципів управління є принцип постійності та безперервності, але для аграрних підприємств його виконання не характерно. Управлінські дії персоналу, пов'язані з вирішенням питань, що виникають з основними засобами, виконуються з іншою роботою. Усі функціональні обов'язки працівників, пов'язані з управлінням основними засобами, виконуються в межах їх посадових обов'язків, які значно ширші, ніж управління основними засобами [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Правильна робота системи управління використанням та оновленням основних засобів призведе до підвищення ефективності процесів використання наявних основних засобів, зменшення їх зношення та технологічної відсталості аграрних підприємств. Фактори управління для підприємства можуть бути внутрішніми або зовнішніми. Велика кількість факторів зовнішнього середовища сприяє ефективному функціонуванню

аграрних підприємств чи послаблюють його. До найбільш впливових зовнішніх факторів можна віднести: правовий фактор, інвестиційну активність, інформаційну прозорість ринку тощо[**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

В управлінні основними засобами можуть застосовуватися економічні, соціологічні, організаційні та інші методи менеджменту. Названі методи повинні використовуватися в системі у поєднанні та доповненні, але для сучасної управлінської практики це не характерно. Деякі методи використовуються тільки в процесах оновлення основних засобів, деякі в процесах їх використання.

Отже, сільськогосподарське підприємство повинно розвиватися як у виробничій, так і в соціальній сферах. У такій динамічній, продуктивній диверсифікації і прогресивні структурні зміни повинні сприяти розвитку наукомістких технологій, стимулювати зростання ефективності виробництва, і водночас соціальний розвиток. У рамках цих завдань йде паралельно підтримка достатньо високого рівня інвестицій для забезпечення прибутковості фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

Як правило, в сільськогосподарському підприємстві прийняті два різних підходи до впровадження програми управління основними засобами: на основі політики або на основі ефективності.

Програми управління основними засобами на основі політики підтримують довгостроковий підхід за життєвим циклом до оцінки інвестиційних переваг та витрат. Рішення на основі політики щодо програм для різних активів, способів або типів інвестицій можуть ґрунтуватися на історичних базових сценаріях фінансування, поділах на основі формул або укладанні угод, а не на поточних цілях або цілях ефективності. Програми управління основними засобами на основі політики повинні визначати напрями та загальні пріоритети управління сільськогосподарським підприємством. Ці програми повинні пов'язувати цілі, показники

ефективності та цілі ефективності. Структура управління основними засобами не визначає, які пріоритети мають бути на першому місці – лише окремі підрозділи, що розробляють політику, обговорюють та аналізують варіанти управління основними засобами та ухвалюють ті, які вважаються виправданими.

З іншого боку, програми управління основними засобами на основі ефективності підтримують збереження існуючих основних засобів шляхом використання визначених заходів і цілей. Вони дозволяють особам, які приймають рішення, визначити оптимальний баланс між доступністю та використанням для будь-якого активу в будь-який момент часу на основі показників ефективності в режимі реального часу, пріоритетних для поточної бізнес-стратегії. Управління основними засобами на основі продуктивності – це процес управління інфраструктурною системою з метою її оптимізації при оцінці відповідно до визначених цілей. Це дає змогу визначити пріоритети інвестицій у основні засоби підприємства. Такий тип управління заснований на ризику, оскільки витрати на альтернативні інвестиції зважуються з їх вигодами. Він також повинен враховувати численні цілі, включаючи економічну ефективність, навколишнє середовище та економічну безпеку.

Фактори та мотиви, що спонукають до продажу основних засобів у фінансово скрутних ситуаціях фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства мають враховуватися при управлінні підприємством. Підприємства з фінансовими проблемами можуть зіткнутися з обмеженнями: накладеними існуючими угодами; щойно накладеними обмеженнями та тиск з боку існуючих позивачів, відмова конкретного підприємства від ринків капіталу або висока вартість доступу до ринків капіталу. Продаж основних засобів являє собою альтернативне джерело отримання капіталу в крайньому випадку.

На рисунку 3.2 наведена схема системи управління підприємством, яка дуже часто розглядається як господарський механізм на сільськогосподарських підприємствах.

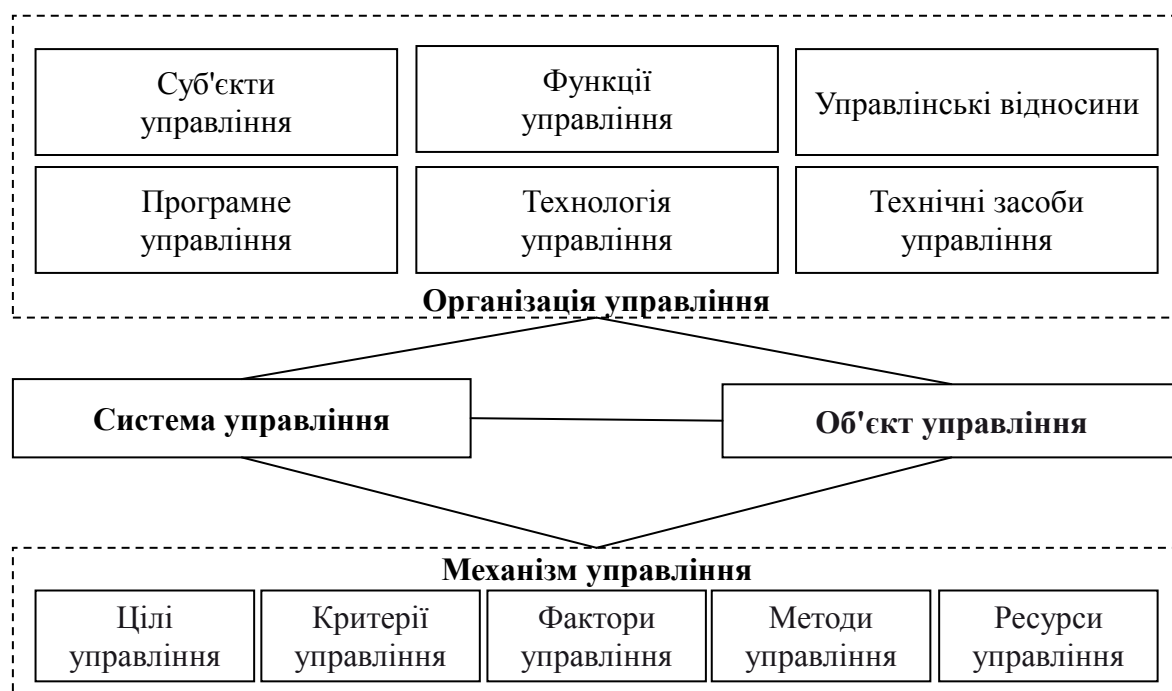

Рис. 3.2. Схема господарського механізму сільськогосподарських підприємств

Шляхи відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства за допомогою інтенсивних та екстенсивних факторів узагальнено автором на рис. 3.3.

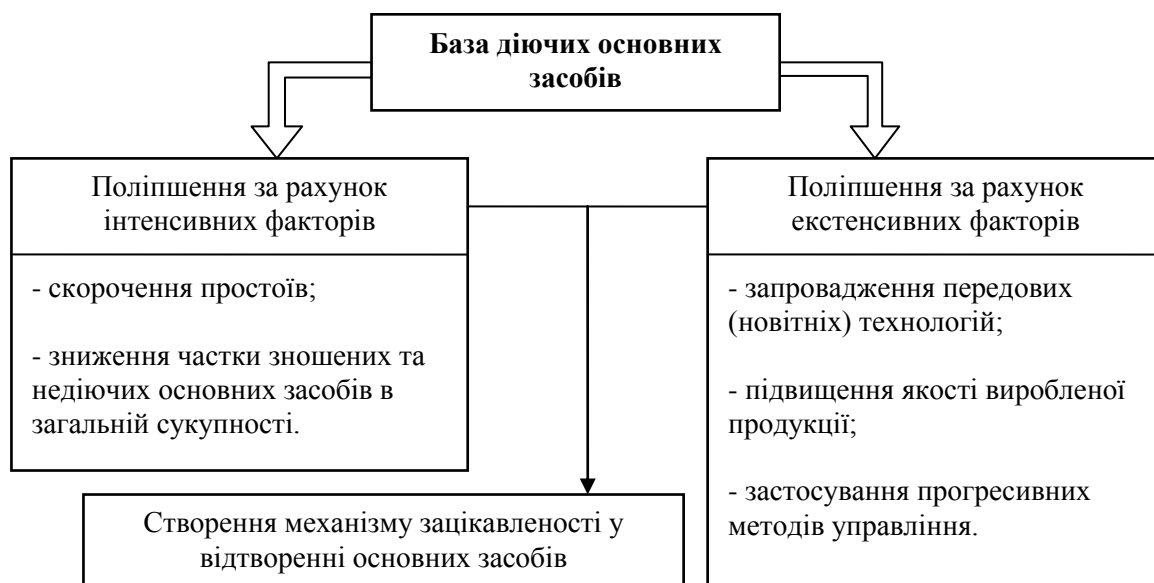

Рис. 3.3. Шляхи відтворення основних засобів за допомогою інтенсивних та екстенсивних факторів сільськогосподарського підприємства

Далі за допомогою методів економіко-математичного моделювання необхідно визначити чи впливає розмір досліджуваного сільськогосподарського підприємства (зокрема розмір його основних засобів) на прибутковість фінансово-господарської діяльності протягом періоду дослідження. Щоб відповісти на це питання, дослідження буде проведене на основі різних мір для визначення розміру підприємства, які є логарифмом сукупних активів та логарифмом сукупних доходів. Попередні дослідження використовували переважно натуральний логарифм загальних продажів для підприємств як міра розміру, і оскільки це дослідження буде застосовуватися до сільськогосподарського підприємства, буде розраховано та використано загальний дохід СТОВ «Дніпро-Н», а не лише загальний обсяг продажів, як це було використано в попередніх дослідженнях.

Прибутковість сільськогосподарського підприємства буде вимірятися за допомогою коефіцієнта рентабельності загальних активів (ROA). Ця міра широко використовувалася з цією ж метою в багатьох попередніх дослідженнях. На додаток до розміру і показників прибутковості, необхідно додати іншу змінну, яка є відношенням загальних зобов'язань до загальних активів (коефіцієнт кредитного плеча), і цей коефіцієнт буде використовуватися як контрольна змінна для двох моделей цього дослідження.

Виходячи з цього, необхідно перевірити вплив розміру сільськогосподарського підприємства на його прибутковість шляхом застосування наступних двох регресійних моделей, кожна з яких окремо є такими:

$$ROA_{it} = a_0 + \beta_1 LTA_{it} + \beta_2 LEV_{it} + e_{it} \quad (3.1)$$

$$ROA_{it} = a_0 + \beta_1 LTR_{it} + \beta_2 LEV_{it} + e_{it} \quad (3.2)$$

де:

ROA_{it} - коефіцієнт рентабельності загальних активів підприємства у середньому за 5 років (визначається як чистий прибуток поділений на загальні активи підприємства);

LTA_{it} - натуральний логарифм сукупних активів підприємства у середньому за 5 років;

$LRev_{it}$ - натуральний логарифм загальних доходів підприємства у середньому за 5 років;

LEV_{it} - коефіцієнт кредитного плеча підприємства у середньому за 5 років (визначається як загальна сума зобов'язань підприємства поділена на загальні активи підприємства);

a_0 - константа,

e_{it} – стандартна похибка.

У цьому дослідженні буде проведено порівняння між двома вищезгаданими моделями шляхом застосування їх до основної вибірки даних, використовуючи панельний регресійний аналіз.

Було використано незбалансований панельний регресійний аналіз, щоб вивчити вплив розміру сільськогосподарського підприємства на його рентабельність (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Оцінка впливу розміру сільськогосподарського підприємства на його рентабельність за допомогою регресійних моделей

Показник	Дані на основі першої моделі	Дані на основі другої моделі
LTA_{it}	4,774	x
t-статистика	10,438	x
p-значення	0	x
LTR_{it}	x	5,058
t-статистика	x	13459
p-значення	x	0
LEV_{it}	-0,11	-0,115
t-статистика	-9,379	-10546
p-значення	0	0
Скоригований R^2	0,601	0,674
F-Statistic	2,342	3,06

Таким чином, було вивчено вплив розміру сільськогосподарського підприємства на його прибутковість протягом періоду з 2016 по 2020 рр. із використанням загальних активів та загальних доходів як показників розміру підприємства та рентабельність загальних активів як показник прибутковості шляхом застосування двох різних регресійних моделей на вибірці дослідження. За результатами дослідження можна зробити наступні висновки. В таблиці 3.1 показано результати регресії для досліджуваного сільськогосподарського підприємства СТОВ «Дніпро-Н». Логарифм загальної суми активів (LTA_{it}), як це показано в таблиці 3, є значущим і дорівнює 4,774, що вказує на великий вплив розміру підприємства на його прибутковість, протягом періоду з 2016-2020 рр., а це означає, що прибутковість сільськогосподарського збільшується в міру збільшення його сукупних активів.

Коефіцієнт змінної леввериджу (LEV_{it}) також є значущим, але вказує на негативний зв'язок з рентабельністю досліджуваного сільськогосподарського підприємства -0,11, що означає, що будь-яке збільшення фінансового важеля зменшить прибутковість і навпаки.

Також у таблиці 3.4 представлені результати регресії другої моделі. Ці результати також були схожі на попередні результати регресії першої моделі, а також вказують на те, що коефіцієнт розміру підприємства за логарифмом загальних доходів (LTR_{it}) залишається значним, і цей результат подібний до попередніх результатів.

Логарифм коефіцієнта загальних доходів (LTR_{it}) сукупної вибірки в таблиці 3.4 також має високу значущість, додатне значення дорівнює 5,058, що також вказує на великий вплив розміру на прибутковість досліджуваного сільськогосподарського підприємства, а це означає, що прибутковість зростає у міру збільшення загального доходу, і цей результат подібний до того, що було зазначено у першій моделі по загальній сумі активів. Результат кредитного плеча коефіцієнт (LEV_{it}) також відповідає попереднім

результатам. На основі результатів регресійного аналізу можна зробити висновок, що розмір досліджуваного сільськогосподарського підприємства СТОВ «Дніпро-Н» впливає на його прибутковість.

3.2. Побудова моделі управління основними засобами на сільськогосподарському підприємстві

Для побудови моделі управління основними засобами на сільськогосподарському підприємстві необхідне розуміння потреб фінансово-господарської діяльності, щоб прийняти рішення про те, які ризики мінімізувати, а які прийняти (або навіть максимізувати) для кожного підприємства.

З метою ефективного управління основними засобами необхідно враховувати:

- мету фінансово-господарської діяльності, іншими словами, з якою метою підприємство вкладає ресурси. Часто це означало б розуміння конкретної відповідальності в майбутньому, все це має на увазі кардинально різні часові рамки, рівні та типи толерантності до ризику, необхідної прибутковості та необхідної ліквідності;

- інші аспекти інвестиційних переваг сільськогосподарського підприємства. Такі переваги є виключно індивідуальними, реальність така, що кожен інвестор має свої особливості та переваги. Деякі управлінці, не схильні до кредитного ризику (можливість неотримання виплат), тоді як деякі неліквідні активи мають потенціал для повернення більше з часом. Оскільки їх неможливо витратити найближчим часом без серйозного ризику втрати менш важливої для цих довгострокових цілей.

Насправді таке індивідуальне управління основними засобами є винятком, а не правилом. Натомість, практичний прояв управління основними засобами сільськогосподарського підприємства передбачає ведення діяльності, яка має або повинна мати певні профілі ризику.

Під час здійснення інвестицій сільськогосподарське підприємство при управлінні основними засобами об'єднує власний і позиковий капітал, а потім розподіляє його. Якщо фінансова стратегія сільськогосподарського підприємства ефективна, то управління основними засобами буде сприяти реальному зростанню підприємства.

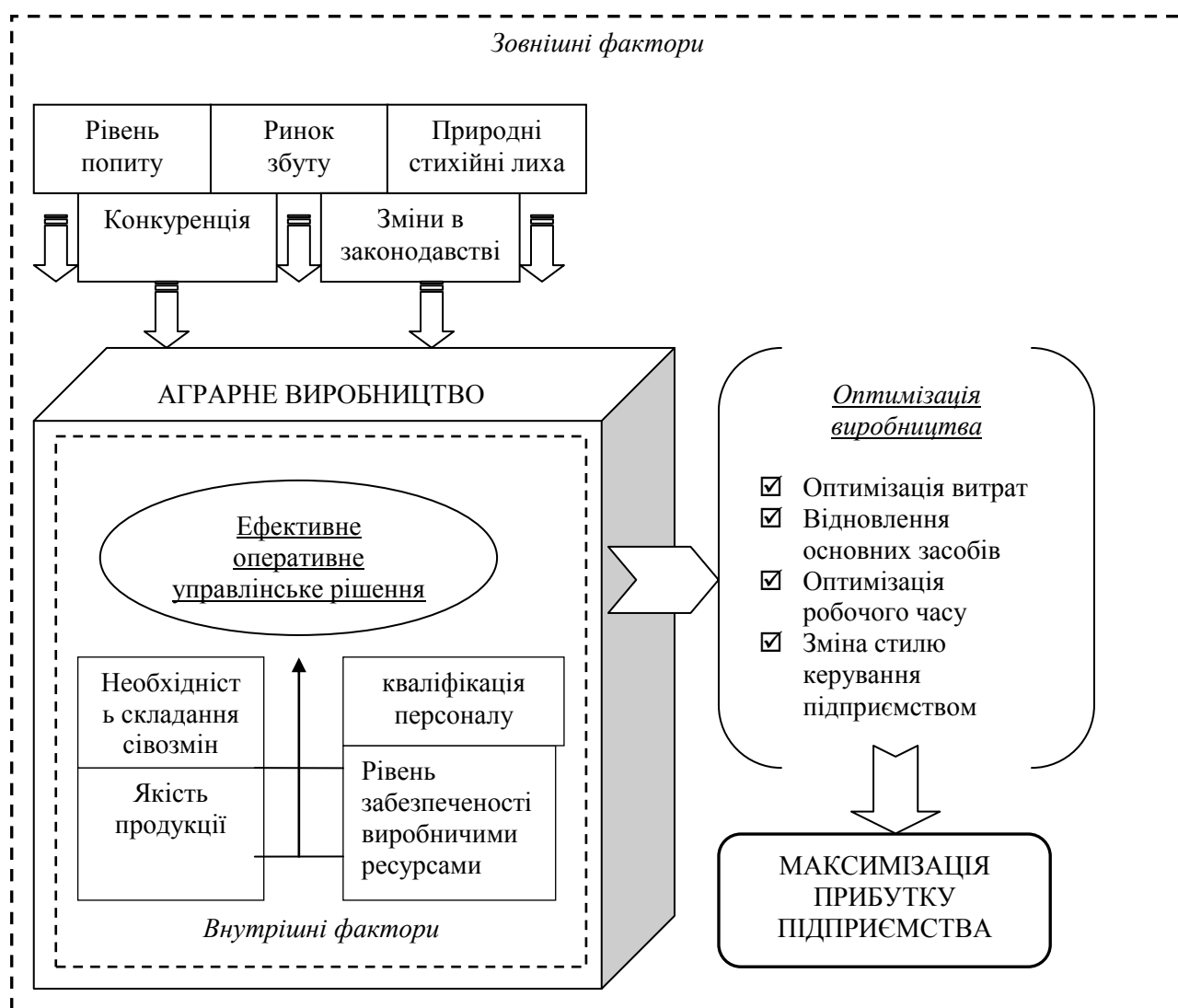

Рис. 3.4. Вплив сукупності факторів на ефективність використання основних засобів та кінцевий результат роботи підприємства

Існують причини необхідності в правильному управлінні основними засобами на сільськогосподарському підприємстві. До них належать такі:

- формування інвестиційного портфелю: деякі з основних інвестицій, які здійснює підприємство, цілком можуть бути в його основні засоби.

Підприємство може володіти нерухомістю; офісними, комерційними чи складськими приміщеннями та земельними ділянками. Перша причина насправді найпростіша - це величезна сфера інвестицій для сільськогосподарського підприємства, а інвестиціями треба управляти професійно.

- уникнення втрат від крадіжок: виходячи з першої причини, підприємство може володіти багатьма меншими, але відносно дорогими активами, такими як дорогі інструменти, портативні комп'ютери або планшети.

- страхування основних засобів на випадок втрати від великих катастроф: виходячи із загальносвітової ситуації катастрофи трапляються досить часто.

- інвестори, які розглядають можливість придбання бізнесу або частки в бізнесі: якщо сільськогосподарське підприємство знаходиться на етапі, коли хоче залучити інвестований капітал, зацікавлені інвестори затребують переглянути фінансову звітність.

- фінансові установи, які розглядають можливість кредитування. Якщо сільськогосподарське підприємство працює з кредитором, щоб отримати фінансування для своєї діяльності, і воно може надати надійну резервну копію, яка супроводжує вартість основних засобів підприємства, це дуже важливо для надання кредиту та довіри до сільськогосподарського підприємства.

- вартість інвестицій: якщо у підприємства є основні засоби на обліку, справді керівництво не знає, яка щоденна, щотижнева чи місячна вартість основних засобів для підприємства. Якщо розрахунки зносу чи амортизації чекають на кінець року, коли будуть необхідні розрахунки, неможливо дізнатися протягом року, яка вартість цих основних засобів для фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Багато підприємств покладаються на подібну інформацію, якщо вони займаються пропозицією робіт (або їм потрібно знати вартість обладнання) або

переглядають аналіз витрат і вигод великих проектів, що передбачають інвестиції основні засоби.

- розташування та місцезнаходження основних засобів: якщо підприємство має кілька місць, де можуть знаходитися активи потрібні записи, які показують, де ці активи, або, де вони повинні бути.

Після обґрунтування причин важливості управління основними засобами, потрібне рішення щодо моделювання ефективної системи управління ними. На ринку існують програми та програмні додатки створені для управління основними засобами, незалежно від того, де знаходиться підприємство. Зокрема є хмарні програми, володіють великою обчислювальною потужністю і підійдуть як для підприємства з десятками тисяч активів, так і для малого бізнесу з десятьма активами. Такі програми створені для кількох місць, добре працюють для серійних активів, мають кращі можливості пошуку в базі даних серед будь-якого програмного забезпечення для основних засобів на ринку і навіть надають керівництву записи в журналі, які потрібно додати до своєї звітності.

Диверсифікація виробництва та структурні зміни досягаються не виключно через економіку: економічне процвітання також залежить від розширення можливостей людського потенціалу

Стратегічне управління основними засобами – це нова модель вилучення вартості з виробничих активів. Воно являє собою комплексний підхід зверху вниз до управління обладнанням підприємства та персоналом для досягнення максимальної прибутковості. Його єдина найважливіша особливість полягає в управлінні потенційною прибутковістю підприємства на основі фактів, на основі ринкових умов і змінних, які контролюються керівництвом. Сфера стратегічного управління основними засобами починається з прогнозування продажів, через планування виробництва, включає всі аспекти виробництва і закінчується доставкою продукції клієнтам.

Починається стратегічне планування управління з мети придбання основного засобу: придбання з метою забезпечення працевлаштування співробітників, щоб задовольнити клієнтів; чи для отримання більшого прибутку на капітал, ніж при інвестуванні в інші інструменти. Беручи на себе ризики, пов'язані з виробництвом, підприємство може застосувати знання працівників, системи, процес і людей для отримання солідної прибуткової віддачі.

Таким чином, метою стратегічного управління основними засобами завжди буде ефективне керування наявними ресурсами для отримання прибутку, водночас захищаючи інтереси працівників, майно, нематеріальні активи та навколишнє середовище. Це означає, фінансовий менеджер повинен розуміти ключові важелі для розкриття потенціалу основних засобів, систематично розбудовуючи можливості фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

Якщо сільськогосподарське підприємство зможе використовувати загальні наявні основні засоби краще, ніж конкуренти, воно вироблятиме кращий продукт за меншою вартістю і з більшою прибутковістю, матиме гнучкість ціноутворення, щоб продавати весь асортимент продукції на насиченому ринку, і переживе важкі часи, поки конкуренти зазнають збитків.

Кінцева мета створення ефективної системи управління основними засобами сільськогосподарського підприємства — забезпечити безперервну роботу підприємства на повній швидкості, без простоїв та мінімальних запланованих збоїв. Більшість сільськогосподарських підприємств сьогодні витрачають більшість своїх ресурсів на аварійний ремонт. Потрібен перехід від культури ремонту до управління основними засобами.

Такий перехід починається з узгодження бачення всієї управлінської команди. Виробничі графіки складаються з урахуванням прогнозів продажів, які швидко змінюються, що призводить до поломок виробництва, надлишкових запасів і напруженості обладнання. Тільки через обмін баченням майбутнього роботи підприємства та багаторічним планом змін і

безперервним удосконаленням управлінці можуть зробити прорив у створенні вартості сільськогосподарським підприємством.

Більшість ініціатив з покращення технічного обслуговування сьогодні мають функціональний характер. Серед різноманітних показників вони порівнюють, наскільки добре підприємство працює з багатьма іншими підприємствами, і намагаються змінити спосіб виробництва. Проте, більшість інших сільськогосподарських підприємств, які порівнюються, лише трохи кращі за досліджуване підприємство. Таким чином, якщо підприємство просто змінить певні практики, воно буде таким же ефективним (чи неефективним), як і інші. Немає наголосу на фінансових результатах, які підприємство очікує побачити, немає розуміння ключових проблем в роботі, немає плану серйозних культурних змін, а також невелика участь і прихильність вищого керівництва. Питання, над якими потрібно працювати, є тактичними і рідко призводять до вимірного прогресу, як за провідними, так і за відстаючими показниками. Управлінці не можуть визначити результати змін у фінансових показниках сільськогосподарського підприємства, і в кінцевому підсумку витрачають грошові кошти на покращення обслуговування, спираючись на віру в те, що це правильно.

Оптимальне підвищення ефективності управління основними засобами полягає в наступному:

- аналіз потенційного виробництва, доступного на підприємстві, на основі найкращої продемонстрованої продуктивності та експлуатаційних характеристик основних засобів;

- кількісно визначені поточні робочі показники кожного підрозділу та цілі щодо покращення цих показників;

- бізнес-кейс на три-п'ять років, який визначає очікування щодо витрат і виробництва на основі зусиль щодо удосконалення фінансово-господарської діяльності;

- багаторічний план, який визначає типи змін у практиці та вимірювання, необхідні для досягнення цілей;

- чітке розуміння того, що кожна функція працює залежно від управління всією фінансово-господарською діяльністю;
- відповідальність за досягнення результатів, виходячи з річних бюджетних циклів.

Таким чином, стратегічне управління основними засобами – це комплексна програма, що виконується протягом горизонту стратегічного планування, яка систематично створює цінність від інвестицій у фінансово-господарську діяльність сільськогосподарського підприємства.

3.3 Удосконалення фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства

Фінансовий менеджмент основних засобів є одним із багатьох завдань, які повинно виконувати сільськогосподарське підприємство щомісячно. На сучасному конкурентному ринку найбільш важливо для сільськогосподарського підприємства мінімізувати ризики управління основними засобами у відповідності та шляхом їх належної амортизації. Недотримання правильної амортизації може створювати неіснуючі активи, які можуть спричинити згубні наслідки невідповідності. При ефективному використанні, технологія управління основними засобами може допомогти убезпечити підприємство від цих ризиків.

Конкурентний тиск, необхідна фінансова ефективність, підтримувати конкурентну перевагу складніше, ніж будь-коли раніше — зі швидким просуванням технологій та прискоренням бізнесу, минулорічні лідери часто відстають у поточному році. Фінансова ефективність – це показник, який може забезпечити необхідне підвищення, якщо все зроблено правильно. Ідентифікувати мотиватори, що підвищують фінансову ефективність, розуміння тиску, з яким стикаються підприємства є важливим завданням при

удосконаленні фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства.

Найвищий тиск, який впливає на ефективність управління використанням основних засобів – це збільшення обсягу та складності даних, а також підтримка стабільності та безпеки даних. З цими принциповими технологічними драйверами, управління даними стає чітким фокусом керівництва підприємства.

Рис. 3.5. Структурно-логічна модель фінансового менеджменту основних засобів сільськогосподарського підприємства

Проблеми з доступністю і безпекою не єдині ускладнення для фінансової ефективності господарської діяльності. У діловому середовищі, що накладає посилені обмеження на людські, фінансові, і технічні ресурси, досягнення ефективності в фінансовому менеджменті основних засобів має першорядне значення.

На основі аналізу наукових джерел стосовно удосконалення фінансового менеджменту використання основних засобів виділено сучасні тенденції ефективного управління основними засобами. Сфера управління основними засобами зазнає глибоких змін, які лише прискорила пандемія. Багато тенденцій, що впливають на управління основними засобами сільськогосподарського підприємства, були в ходу до початку пандемії, але з соціальною дистанцією, роботою з дому та спілкуванням на вимогу, сільськогосподарські підприємства повинні адаптуватися зокрема в сфері управління основними засобами або ризикувати втратити фінансову стійкість.

Отже, ключові тенденції, які формують та впливають на сферу управління основними засобами сільськогосподарського підприємства такі:

1. Вплив техніки та технологій. Автоматизація, використання даних, аналіз аналітичних даних і персоналізований досвід роботи з клієнтами — це кілька ініціатив, які сільськогосподарське підприємство може реалізувати в боротьбі за цифрове майбутнє. Наслідки для підприємств, які не встигають, є значними, створюючи екзистенційну загрозу їхньому бізнесу.

2. Цифрова трансформація та контроль витрат. Контроль витрат є пріоритетом для забезпечення прибутковості в майбутньому. У багатьох випадках це йде поруч з впровадженням нових технологій, які автоматизують певні завдання, якими колись керували люди. Також необхідно визнати невпинне зростання аутсорсингу: ідея робити те, що керівник робить найкраще, і дозволяти іншим робити все інше. Кінцевим результатом є бізнес-модель, що швидко розвивається та дозволяє менеджерам основних

засобів контролювати витрати у середовищі, де конкуренція стає все більшою.

3. Сила та ліквідність балансу. Нинішнє ринкове середовище показало важливість фінансово-господарської стійкості підприємства на основі показників балансу та проблем ліквідності. Підприємства, які вже були сильними фінансово, зможуть отримати вигоду з ринкових зривів, спричинених пандемією. Більше того, пошук дохідності стимулює поштовх до альтернативних джерел фінансування фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки інвестори шукають способи отримати очікувану прибутковість. Менеджери, які не можуть запуснути пропозиції по удосконаленню системи управління основними засобами або скорегувати існуючу ситуацію будуть боротися за зростання або збереження активів під управлінням.

4. Відповідність нормативним вимогам. Ефективна система управління основними засобами потребує все більше часу на дотримання вимог. Деякі міркування щодо відповідності управління основними засобами для підприємства включають традиційні ризики (включаючи маркетинг, право інвесторів та винагороди), управління портфелем інвестицій, оцінки, зберігання, використання кредитного плеча, можливості фінансування.

5. Кібербезпека та ризики. Керівники підприємств можуть вважати, що їхні дані залишаться безпечними та конфіденційними. Але, як і в будь-якій галузі, менеджери управління основними засобами повинні подумати про кібербезпеку та управління ризиками інформації, а також про те, як відсутність інвестицій у ці сфери може мати потенційно катастрофічні наслідки для фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Загроза порушення або втрати конфіденційних даних клієнтів і співробітників може завдати серйозного удару управлінню основними засобами та довірі інвесторів, а також ризику втратити конкурентну перевагу. Хоча порушення не можуть призвести до регуляторних проблем, це вплине

на бажання інвесторів продовжувати співпрацю даним сільськогосподарським підприємством.

Рис. 3.6 Процес ефективного управління основними засобами в сільськогосподарському підприємстві

Підвищення екологічних, соціальних критеріїв та критеріїв управління фінансово-господарською діяльністю підприємства було одним із характерних рухів у галузі фінансового менеджменту основних засобів. Сучасні управлінці все частіше вимагають, щоб їхні гроші спрямовувалися на

інвестиції, які відображають ці пріоритети. Але досягнення цієї мети було центральним завданням для менеджерів основних засобів підприємства.

Таким чином, для того, щоб сільськогосподарське підприємство залишалось конкурентоспроможним в сучасних умовах управління основними засобами, потрібні значні ресурси. На тлі цих значних змін в галузі управління основними засобами сільськогосподарські підприємства, які залишаються спритними та налаштованими на зміни потреб клієнтів, матимуть найкраще положення для успіху.

Фінансово-господарські цілі втілюються в бізнес-модель підприємства, зокрема шляхом розробки стратегії управління основними засобами, які визначають підхід підприємства до управління попитом, виробництвом продукції, ефективністю діяльності, потребами клієнтів, розвитком підприємства. Стратегія управління основними засобами, визначений рівень виробництва та стандарти діяльності визначають необхідний стан і структуру основних засобів. Оцінюючи поточний стан і структуру основних засобів, визначаються прогалини в продуктивності діяльності, які необхідно усунути шляхом обслуговування та вдосконалення фінансового менеджменту використання основних засобів.

Обмеження фінансування рідко дозволяє завершити всі необхідні потреби в основних засобах, тому процес визначення пріоритетів інвестицій використовується, щоб вирішити, які види основних засобів є найбільш важливими для забезпечення діяльності та досягнення цілей підприємства. У загальному сенсі, варіант, який мінімізує витрати на основні засоби в контексті всього життєвого циклу підприємства вважається оптимальним. Пріоритетність стосується фінансових, економічних, господарських інтересів та управління ризиками у фінансовому менеджменті основних засобів.

В результаті процесу визначення пріоритетів деякі види діяльності не фінансуються та мають прогалини, які не будуть усунені. Це може вимагати внесення змін до стратегії управління основними засобами. Можливо, потрібно буде розробити стратегії управління ризиками, щоб використати

потенціал наслідків недостатнього фінансування. Результатом процесу визначення пріоритетів в управлінні основними засобами є рекомендований інвестиційний план, який є ключовим аспектом ефективності діяльності підприємства.

Здатність вносити необхідні зміни у ведення фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства, відіграє безпосередню роль у довгостроковому успіху. Для цього потрібен продуманий стратегічний підхід до кожної зміни, яка вноситься у бізнес, а в цьому і полягає фінансовий менеджмент використання основних засобів. Управління змінами допомагає керівництву сільськогосподарського підприємства поглянути на вплив факторів на ефективність використання основних засобів, вміти адаптуватися і рухатися вперед. Коли потреба в змінах стає очевидною, сільськогосподарське підприємство повинне визначити найкращі кроки, щоб зробити ці зміни. Саме тут використовуються моделі управління змінами. Зокрема, модель управління основними засобами надасть конкретні рекомендації, які допомагають сільськогосподарському підприємству у процесі планування та успішнішого впровадження змін.

Вивчення різних моделей управління змінами навчає керівництво сільськогосподарського підприємства найкращим методам використання в проекті змін. Незалежно від того, використовується одна модель або використовується комбінація кількох, вони можуть привести до розробки більш ефективної методології управління основними засобами.

Висновки до розділу 3.

1. Неefективне управління основними засобами може бути обумовлене наступним: відсутність методів управління; не використання сучасного інформаційного забезпечення; не якісний аналіз, обробка інформації щодо дії внутрішніх та зовнішніх чинників; відсутність взаємозв'язків між

структурними підрозділами; відсутність підрозділу з управління основними засобами; здійснення управління не кваліфікованими працівниками; брак фінансового, ресурсного, програмного, технічного, кадрового забезпечення; зношеність обладнання тощо. Відсутність інструментів управління є передумовою для їх впровадження, тобто подальшого використання моделі управління на обраному сільськогосподарському підприємстві.

2. Здатність вносити необхідні зміни у ведення фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства, відіграє безпосередню роль у довгостроковому успіху. Для цього потрібен продуманий стратегічний підхід до кожної зміни, яка вноситься у бізнес, а в цьому і полягає фінансовий менеджмент використання основних засобів. Управління змінами допомагає керівництву сільськогосподарського підприємства поглянути на вплив факторів на ефективність використання основних засобів, вміти адаптуватися і рухатися вперед. Коли потреба в змінах стає очевидною, сільськогосподарське підприємство повинне визначити найкращі кроки, щоб зробити ці зміни. Саме тут використовуються моделі управління змінами. Зокрема, модель управління основними засобами надасть конкретні рекомендації, які допомагають сільськогосподарському підприємству у процесі планування та успішнішого впровадження змін.

3. На основі аналізу наукових джерел стосовно удосконалення фінансового менеджменту використання основних засобів виділено сучасні тенденції ефективного управління основними засобами. Сфера управління основними засобами зазнає глибоких змін, які лише прискорила пандемія. Багато тенденцій, що впливають на управління основними засобами сільськогосподарського підприємства, були в ходу до початку пандемії, але з соціальною дистанцією, роботою з дому та спілкуванням на вимогу, сільськогосподарські підприємства повинні адаптуватися зокрема в сфері управління основними засобами або ризикувати втратити фінансову стійкість.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Після проведення аналізу ефективності фінансового менеджменту основних засобів СТОВ «Дніпро-Н» зроблені наступні висновки:

1. Проаналізувавши визначення науковців, основні засоби визначаються як активи, які мають фізичну сутність і утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи послуг, для здачі в оренду іншим особам або для адміністративних цілей на постійній основі. Це означає, що основний засіб — це актив, для якого призначено постійне використання, а не короткострокове використання тимчасового активу. Основні засоби є основою сільськогосподарського виробництва. Наявність основних засобів у сільськогосподарських підприємств має велике значення для ефективності його фінансово-господарської діяльності. Підприємства краще оснащені основними засобами характеризуються більш високою ефективністю праці, хоча і вона теж залежить від виду виробництва, що ведеться на підприємстві. В умовах, коли масштаби сільськогосподарського виробництва занадто малі, а технічні та експлуатаційні можливості машин не використовуються в повній мірі знижується ефективність сільського господарства. У такому випадку приймається рішення про удосконалення фінансового менеджменту основних засобів.

2. Фінансовий менеджмент основних засобів сільськогосподарських підприємств залежить від великої кількості детермінант, а також під впливом суб'єктивних переконань та стратегії розвитку підприємства. Запропоновано драйвери підвищення ефективності управління основними засобами підприємства розділити на три основні групи, а саме: очікуваний (скоригований на ризики) прибуток; очікувані соціальні вигоди та витрати; очікувані негрошові вигоди та витрати. Детермінанти, пов'язані з першою групою (очікуваний прибуток), пов'язані з умовами виробництва продукції, технологічними умовами, фінансовими умовами, організаційно-економічною структурою підприємства. Друга група відноситься до певних факторів, які

можуть стимулювати інвестиції в основні засоби, якщо вони встановлюють конкретні технологічні норми (зокрема, екологічні правила), а третя група стосується таких аспектів, як репутація чи організаційна легітимність, отримана завдяки дотриманню нормативно-правових актів та вищих стандартів якості або екологічності, які можуть спричинити коригування структури основних засобів.

3. Фінансовий менеджмент управління основними засобами має на меті забезпечити ясність і прозорість щодо ефективних принципів, методів та припущень, яким дотримуються при управлінні ризиками у сфері реалізації фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Ефективна система управління основними засобами сільськогосподарського підприємства приділяє велику увагу тому, як найкраще оцінювати та контролювати ризики, пов'язані із здійсненням фінансово-господарських операцій. Фінансові менеджери мають надавати особам, які приймають рішення, сучасні та реалістичні оцінки ризиків, пов'язаних з управлінням основними засобами. Управління ризиками прагне забезпечити досягнення цілей фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства з мінімально можливим ризиком.

4. Аналіз динаміки основних і оборотних засобів свідчить про те що середньорічна вартість основних фондів у 2020 р. порівняно з 2016 збільшилася у два рази, а вартість оборотних фондів на 61,42 %. Величина фондозабезпеченості на 100 га. збільшилася на 88,61 % за рахунок збільшення вартості основних фондів. Фондоозброєність збільшилася у два рази за рахунок збільшення кількості працівників і збільшення основних фондів. Фондовіддача зменшилася на 43,68 % за рахунок менш інтенсивного зростання основних фондів, порівняно з валовою продукцією. Фондомісткість збільшилася на 77,55 %, а вартість оборотних фондів збільшилася на 45,98 %.

5. Залишкова вартість основних засобів щорічно збільшується, і на кінець 2020 року вона становила 15907 тис. грн. в результаті чого зростає і величина

знос основних засобів підприємства. Середньорічна вартість основних фондів СТОВ «Дніпро-Н» має тенденцію до підвищення. Абсолютне збільшення основних засобів протягом п'яти останніх років становить від 7627 до 15907 тис. грн. Так, у 2017 р. порівняно з 2016 р. основні виробничі фонди збільшились на 2721 тис. грн., у 2018 р. відносно 2016 р. – на 3825 тис. грн. Темпи підвищення середньорічної вартості основних виробничих фондів у господарстві за період 2016-2020 рр. зумовили підвищення показників забезпеченості господарства основними фондами.

6. Прийняття управлінських рішень є важливою частиною функції планування управління основними засобами. Розуміння унікальної природи управлінських рішень вимагає розуміння типів рішень та контексту прийняття цих рішень. Прийняття рішень можна визначити як вибір між альтернативними напрямками дій при управлінні основними засобами. Фінансово-господарські цілі втілюються в бізнес-модель підприємства, зокрема шляхом розробки стратегії управління основними засобами, які визначають підхід підприємства до управління попитом, виробництвом продукції, ефективністю діяльності, потребами клієнтів, розвитком підприємства. Стратегія управління основними засобами, визначений рівень виробництва та стандарти діяльності визначають необхідний стан і структуру основних засобів. Оцінюючи поточний стан і структуру основних засобів, визначаються прогалини в продуктивності діяльності, які необхідно усунути шляхом обслуговування та вдосконалення фінансового менеджменту використання основних засобів.

7. На основі аналізу наукових джерел стосовно удосконалення фінансового менеджменту використання основних засобів виділено сучасні тенденції ефективного управління основними засобами. Сфера управління основними засобами зазнає глибоких змін, які лише прискорила пандемія. Багато тенденцій, що впливають на управління основними засобами сільськогосподарського підприємства, були в ходу до початку пандемії, але з соціальною дистанцією, роботою з дому та спілкуванням на вимогу,

сільськогосподарські підприємства повинні адаптуватися зокрема в сфері управління основними засобами або ризикувати втратити фінансову стійкість.

8. На основі методів економіко-математичного моделювання визначено вплив розміру досліджуваного сільськогосподарського підприємства (зокрема величини його основних засобів) на прибутковість фінансово-господарської діяльності протягом періоду дослідження. Щоб відповісти на це питання, дослідження було проведене на основі різних мір для визначення розміру підприємства. Запропонована модель допоможе сільськогосподарському підприємству покращити фінансовий менеджмент основних засобів і на цій основі підвищити прибутковість фінансово-господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрес, О.Г., 2013. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств. Кандидат наук: автореферат дисертації. Львівський національний аграрний університет, 20 с.
2. Бабяк, Н., 2015. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка», № 10 (82), с. 177–185
3. Багрій, К.Л., 2016. Порівняльна характеристика методик проведення аналізу ефективності використання основних засобів у системі управління підприємством. [online] Вип. I(61), с. 194-200. Доступно: [Дата звернення 28 жовтень 2021].
4. Білиця, Ю.В. та Шульга, А.В., 2012. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту», [online] Вип. 4, с. 87-89. Доступно: [Дата звернення 10 листопада 2021].
5. Бондаренко, Н.М. та Бідняк, К.І., 2019. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на підприємстві. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка, Т. 20, Вип. 1 (1), с. 157-161.
6. Бухтіарова, А.Г. та Пісна, А.Б., 2017. Особливості управління основними засобами на підприємствах сільськогосподарської галузі. В: І.О. Школьник, І.І. Рекуненко, І.В. Бєлова, І.В. Діденко, ред., Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: II Всеукраїнська науково-практична конференція. Суми, Україна, 23 Листопад 2017. Суми: СумДУ. С. 64-68.
7. Вдовенко, С.М. та Рогова, О.В., 2019. Пріоритизація науковоприкладних засобів адміністративного менеджменту з формування

конкурентоспроможності у виробничій сфері. Науковий вісник Полісся, [online] № 1(1), с. 71-76. Доступно: [Дата звернення 15 Листопад 2021].

8. Верхоглядова, Н.І., Шило, В.П. та Ільїна, С.Б., 2010. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навчально-практичний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 536 с.

9. Витвицька, У.Я. та Штим, Ю.В., 2018. Рейтингова оцінка фінансового потенціалу підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки, Вип. 30, Ч. 4, с. 70-74.

10. Городянська, Л.В. 2018. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку та аналізу: монографія. Київ: КНЕУ. 224 с.

11. Гречко, А.В. та Гречухін, А.С., 2016. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства. Ефективна економіка, [online] № 1. Доступно: [Дата звернення 28 жрвтень 2021]

12. Дідур, Г.І., 2017. Основні засоби аграрних підприємств: напрямки підвищення ефективності використання [online]: ОДАБА, «Економіка та управління: сучасний стан і перспективи розвитку»: II Міжнародна науково-практична конференція. Одеса, Україна, 24-25 Листопад 2017. Одеса: ОДАБА

13. Дейнека, О.Г., Руссова, К.А. та Михалко, А.В., 2013. Теоретичні підходи до процесу управління підприємством. Збірник наукових праць Української державної академії залізничного транспорту, [online] Вип. 135, с. 143-148. Доступно: [Дата звернення 22 листопад 2021].

14. Доунс Дж., Гудман Дж.Э. Финансово-инвестиционный словарь. М.: ИНФРА-М, 1997. С. 586.

15. Єлькін, А.В., 2016. Аналіз динаміки та структури основних виробничих фондів підприємства. Причорноморські економічні студії, [online] Вип. 1, с. 47-52. Доступно: [Дата звернення 10 жовтень 2021].

16. Єршова, Н.Ю., 2018. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект. Економіка та суспільство, [online] Вип. 14, с. 894-904.
17. Жадан, Т.А. та Лозова, Н.В., 2015. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. Глобальні та національні проблеми економіки, [online] Вип. 8, с. 1112-1116.
18. Завадський, Й.С. 2003. Менеджмент: підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. Київ: Вид-во Європ. ун-ту. Т. 2. 640 с.
19. Загорська, Т.В., 2013. Особливості формування амортизаційної політики для підвищення ефективності управління підприємством. Моделювання регіональної економіки, [online] № 2, с. 177-184.
20. Законодавство України, відомості Верховної Ради України, 2020. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [online] (Останнє оновлення 04 листопад 2021).
21. Законодавство України, Наказ Міністерства фінансів України, 2020. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 24 27.04.2000 № 92. [online] (Останнє оновлення 16 Вересень 2021).
22. Законодавство України, Наказ Міністерства фінансів України, 2020. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. [online]. Доступно: [Дата звернення 04 листопад 2021].
23. Захаркін, О.О., 2014. Фактори формування вартості в контексті вартісно-орієнтованого підходу управління підприємством. Бізнес Інформ, №7, с. 208–213.
24. Зінченко, О.В. та Федірко, Н.В., 2015. Економічна сутність основних засобів у нормативно-правовому забезпеченні: обліковий аспект. International scientific journal, № 8. С. 155-157.
25. Качмарик Я. Д., Маринич І. А., Лупак Р. Л. Особливості формування та використання економічного потенціалу підприємства. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2005. Вип. 19. С. 312-317.

26. Климова, О.С., 2012. Фактори впливу на підвищення ефективності використання основних виробничих фондів сільськогосподарських підприємств. Агросвіт, №10, с. 46-51.

27. Коваленко, О.В. та Громова, І.В., 2019. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії, Вип. 7, с. 20–27.

28. Кодацька, Н.О. та Сергєєва, С.В., 2018. Сучасні методи оцінки ефективності відтворення основних засобів підприємства. Молодий вчений, [online] №11(63), с. 433-437.

29. Колісник, Т.А., Буднікова, І.С. та Шмиголь, Н.М., 2018. Економічна сутність основних засобів підприємства та форми їх відтворення. Приазовський економічний вісник: Електронний науковий журнал, [online] Вип. 5(10), с. 229- 234.

30. Колмакова, О.М. та Брюховецька, Т.В., 2018. Фактори, що впливають на ефективність використання матеріальних ресурсів на підприємстві та шляхи її підвищення. Молодий вчений, [online] № 5.1 (57.1), с. 42-46.

31. Костюнік, О.В. та Наконечна, А.А., 2016. Економічний зміст та класифікація основних засобів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки, Вип. 21, Ч. 1, с. 177-180.

32. Кравченко, М.В. та Дроздова, Ю.А., 2017. Складові управління процесом обліку основних засобів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, Вип. 14, Ч. 1, с. 164-167.

33. Кузнецов В., Михайленко О. (2005). Великий словник бухгалтера. К.: Фактор. С. 532.

34. Ладунка І.С., Рибалка Т.М., 2017. Особливості економічного управління підприємством. Економіка та суспільство, [online] Вип. 13, с. 562-565.

35. Лозовський, О.М. та Кузьмінська, О.О., 2014. Особливості управління підприємством в сучасних ринкових умовах господарювання. Молодий вчений, [online] № 4 (07), с. 77-79.
36. Мішура, В.Б. та Спіцин, А.Є., 2017. Еволюція поняття, класифікація та економічна сутність основних засобів. Научный вестник Донбасской государственной машиностроительной академии, № 2(23Е), с. 148-154.
37. Мельничук, Л.С., 2016. Економічне управління підприємством в сучасних умовах господарювання. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія: Економіка, [online] Т. 285, Вип. 273, с. 74-77.
38. Милль, Дж.С. 1980. Основы политической экономии: в 3-х т. Перевод с английского А.А. Калинин, Р.И. Столпер; А.Г. Милейковский, ред. Москва: Прогресс. Т. I. 495 с.
39. Михайлова, С.І. ред., 2006. Менеджмент: навчальний посібник. Вінниця: НОВА КНИГА. 416 с.
40. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія. К.: Академія, 2001. С. 848.
41. Наконечний, Б.В., 2010. Підвищення ефективності управління основними виробничими засобами на підприємстві. Вісник Національного університету «Львівська політехніка», [online] № 691: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, с. 71–76.
42. Неміш, Ю., 2012. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. Аграрна економіка, [online] Т. 5, № 3-4, с. 181-187.
43. Нечаєва, І.А. та Кабак, М.В., 2017. Особливості управління підприємством на основі використання сучасних технологій і систем менеджменту. Ефективна економіка, [online] № 9.
44. Олійник, Є.В., 2015. Концепція стратегічного управління відтворенням основних засобів промислових підприємств. Ефективна економіка, [online] №10.

45. Олійник, Є.В., 2018. Управління основними засобами підприємства через призму класичних та сучасних теорій. Актуальні проблеми економіки, [online] № 6(168), с. 47-53.
46. Орлов, В.М., Яцкевич, І.В., Новицька, С.С. та Потапова-Сінько, Н.Ю. 2013. Ефективність управління підприємством в галузі зв'язку: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова. 292 с.
47. Павленко, И.Г., 2006. Подходы к определению экономической сущности понятия «эффективность». Экономика и управление, № 1, с. 35-38.
48. Павлова, Г.Є., Приходько, І.П. та Шалімова, О.І., 2017. Стратегічне та інноваційне забезпечення управління основними засобами в контексті економічної безпеки підприємства. Бізнес-навігатор: Науково-виробничий журнал, [online] Вип. 4-2 (43), с. 18-21.
49. Падерін, І.Д. та Новак, Є.Е., 2015. Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на стратегії підприємств малого та середнього бізнесу. Економічний вісник Донбасу, № 3(41), с. 135-141.
50. Пілецька, С.Т. та Коритько, Т.Ю., 2018. Ефективність управління підприємством, підходи та методи щодо її оцінки. Проблеми системного підходу в економіці, Вип. 5, с. 100-106.
51. Радева, О.Г., 2015. Методологічні засади управління основними засобами з метою забезпечення ефективної роботи машинобудівних підприємств. Агросвіт, [online] № 14, с. 41-44.
52. Рац, О.М., 2008. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства». Економічний простір: збірник наукових праць, № 15, с. 275-285.
53. Россоха, В.В., 2004. Ефективність використання виробничого потенціалу в аграрній сфері АПК. Економіка АПК, № 6, с. 16-22.
54. Румянцева Е.Е. Новая экономическая энциклопедия. М.: ИНФРА-М, 2005. С. 724.

55. Рябикіна, К.Г., 2017. Визначення напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах. Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку: збірник наукових праць, [online] с. 75-86.
56. Тиха, О.А., 2019. Управління фінансуванням основних засобів. Економіка, [online] с. 7-10.
57. Халатур С.М., Кравченко М. В., Черниш О.А Модель управління основними засобами в системі фінансового менеджменту підприємства. Економіка та держава. 2021. № 11. С. 39–43. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.39
58. Сідун В.А. Економіка підприємства. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 356 с.
59. Сірик, М.В., 2019. Управління основними виробничими засобами підприємств. Кандидат наук. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 244 с.
60. Смит, А. 1993. Исследование о природе и причинах богатства народов. Перевод с английского Е.М. Майборода; Л.И. Абалкин, ред. Москва: Наука. 570 с.
61. Тарасова, Г.О., 2015. Методи управління підприємством в умовах економічної нестабільності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, Вип. 5, с. 167-170.
62. Щеглова, О.Ю., Судакова, О.І. та Лаже, М.В., 2017. Ефективність управління підприємством та підходи до її визначення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, Вип. 12, Ч. 2, с. 186-190.
63. Яковишина, Н.А. та Яковенко, К.А., 2018. Теоретичні основи обліку основних засобів. Молодий вчений, [online] № 5(57), с. 779-782.

64. Яременко, Л.М., 2015. Теоретичні підходи до сутності та класифікації основних засобів. Економічний вісник університету, Вип. 27(1), с. 144-148
65. Deo P. (2021), “Fixed Asset Management – Revisited”, *Journal of Accounting and Finance*, vol.21(1). <https://doi.org/10.33423/jaf.v21i1.4155>.
66. Chong, Un Pyon, Ji, Young Woo and Sang, Chan Park, 2011. Service improvement by business process management using customer complaints in financial service industry. *Expert Systems with Applications*, [online] vol. 38, issue 4, pp. 3267-3279.
67. Kaganova, O. and Telgarsky, J. (2018), “Management of capital assets by local governments: An assessment and benchmarking survey”, *International Journal of Strategic Property Management*, vol. 22(2), pp. 143–156.
68. Khalatur S., Kriuchko L., Sirko A. (2020), “World experience adaptation of anti-crisis management of enterprises in the conditions of national economy’s transformation”, *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6(3), pp. 171-182. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-171-182>.
69. Okoye, E. and Udeh, Francis N. (2019), “Fixed Asset Management in Public Sector Organizations: Economic Impact on a Developing Country”, *National Journal of Banking and Finance*, vol. 1, pp. 9-16
70. Rolínek, L., Vrchota, J., Kubecová, J. and Maříková, M., 2014. The level of process management principles application in SMEs in the selected region of the Czech Republic. *Serbian Journal of Management*, [online] vol. 9 (2), pp. 203-217.
71. Satyanarayana I., Sidhu, B. Naresh A. (2015), “Evaluation of Fixed Assets Management”, *International Journal of scientific research and management (IJSRM)*, vol. 3, Issue 3, pp. 2500-2504
72. Sen, D., Bingol, S. and Vayvay, O., 2017. Strategic enterprise management for innovative companies: the last decade of the balanced scorecard. *International Journal of Asian Social Science*, [online] vol. 7(1), pp. 97-109.

73. Septarini, D. F. Manuhutu F. Y. (2018), "Implementation of fixed assets management model development in local government", *IJER*, vol. 9, pp, 37–44.
74. Teece, D.J., Pisano, G.P. and Shuen, A., 1990. Firm capabilities, resources, and the concept of strategy: four paradigms of strategic management. CCC Working Paper (University of California, Berkeley), № 90-8, pp. 345-451.
75. Uña, G., Allen, R. and Botton, N. (2019), *How to Design a Financial Management Information System – A Modular Approach*. Washington, D.C.: IMF, Fiscal Affairs Department.
76. Yousaf M. and Bris P. (2021), "Assessment of bankruptcy risks in Czech companies using regression analysis", *Problems and Perspectives in Management*, vol. 19(3), pp. 46-55. doi:10.21511/ppm.19(3).2021.05
77. Zelgalve, E. and Zaharčenko, A., 2012. Transformation of the role of financial analysis in enterprise management. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, [online] nr. 64, pp. 147-167.

ДОДАТКИ

Рис. А.1 Групування основних засобів за функціональним призначенням.

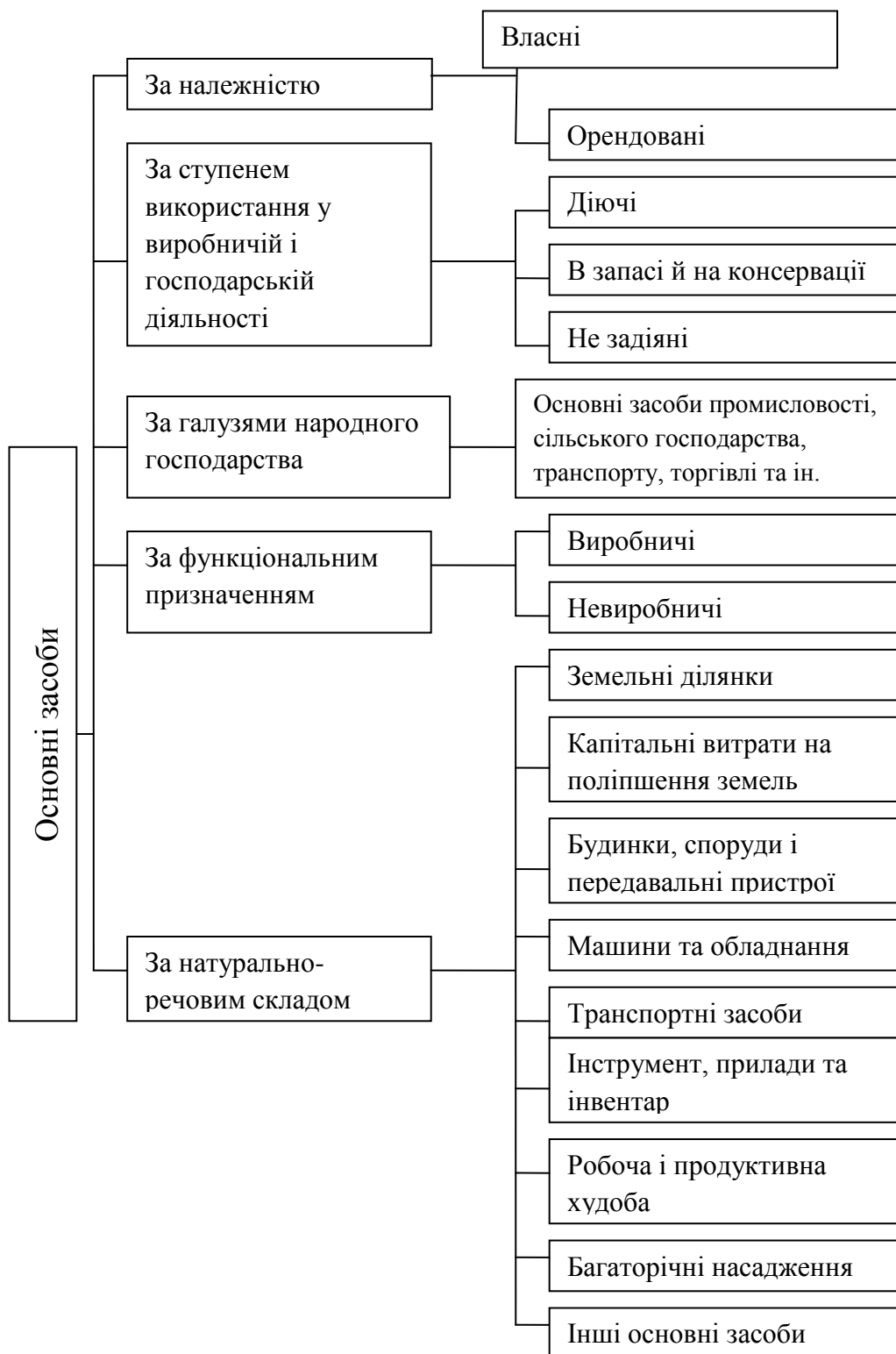

Рис. Б.1 Класифікація основних засобів